ВЫДАННЕ АСВЕТНІКАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Настаўніцкая газета

Выходзіць з 20 снежня 1945 года

№ 146 (5328)
Чацвер, 20 снежня 2001 года
Кошт у розніцу — 84 руб.

Навіны

Паўнацэннае харчаванне - падмога ў вучобе

На базе школы-ліцэя №1 Гродна прайшоў семінар па пытаннях арганізацыі школьнага харчавання.

Яго ўдзельнікі, а гэта слухачы курсаў павышэння кваліфікацыі кадраў органаў дзяржаўнага і гаспадарчага кіравання – старшыні пастаянных камісій гарадскіх і раённых Саветаў дэпутатаў вобласці, азнаёміліся з тым, як пастаўлена гэтая справа ў дадзенай навучальнай установе.

Семінар праводзіўся з мэтай прааналізаваць, як выконваецца рашэнне Гродзенскага гарадскога Савета дэпутатаў "Аб паляпшэнні сістэмы школьнага харчавання".

За апошні час у справе арганізацыі харчавання вучняў у школах горада з'явілася шмат цікавых напрацовак: гэта і школьныя буфеты, і сталы самаразліку. Многія вучні харчуюцца з улікам даплаты, якую уносяць іх бацькі. А паўнацэннае харчаванне – гэта добрая падмога ў вучобе.

Школе - юбілейныя падарункі

Сваё 160-годдзе адзначыла адна са старэйшых школ Палесся - Шыіцкая сярэдняя школа Калінкавіцкага раёна, пераемніца народнага вучылішча, якое існавала яшчэ да Вялікага Кастрычніка.

З нагоды юбілею тут адбылося свята. На яго былі запрошаны настаўнікі, выпускнікі школы розных гадоў, кіраўнікі мясцовага саўгаса і сельскага Савета, дырэктары школ раёна.

Старшыня райвыканкама В.І.Піліпец уручыў школе музычны цэнтр і паабяцаў у новым годзе дапамагчы абсталяваць камп'ютэрны клас, а былы выхаванец школы старшыня Гомельскай абласной арганізацыі Саюза мастакоў А.У.Отчык падараваў дзецям сваю карціну.

Каб душою не ачарсцвець...

Апошнім часам гамяльчанам шанцуе на сустрэчы з вядомымі беларускімі пісьменнікамі.

Нядаўна ў Гомель завітаў для творчых сустрэч са сваімі чытачамі народны паэт Беларусі Рыгор Барадулін. Цёпла віталі яго ў Гомельскім дзяржаўным універсітэце імя Ф.Скарыны.

Госць згадаў свае ранейшыя наезды на Гомельшчыну, падзяліўся ўспамінамі пра Уладзіміра Караткевіча, расказаў пра творчыя і чалавечыя стасункі з сябрамі па літаратурнай працы і, вядома ж, шмат чытаў сваіх вершаў. Усе, хто жадаў, маглі прыдбаць новыя зборнікі вершаў паэта, атрымаць аўтографы на памяць.

Казімір ЮРОЙЦЬ.

Вось ужо другі год, як Лілія Шумская працуе ў Дзятлаўскай школе №8 настаўніцай пачатковых класаў. Лілія скончыла Пінскае педагагічнае вучылішча, вучыцца завочна ў Гродзенскім дзяржаўным універсітэце імя Я.Купалы. Калегі Лілі адзначаюць, што яна творчы работнік і з ёй прыемна працаваць.

Фота Наталлі АБЛОЖАЙ, БЕЛТА.

Праблемы студэнтаў непакояць не толькі іх саміх

У Мінску адбылася III Міжнародная канферэнцыя на тэму "Навуковыя, сацыяльныя і культурныя праблемы студэнцкай моладзі". Да канферэнцыі быў прымеркаваны XII Рэспубліканскі навукова-метадычны семінар "Вопыт і праблемы арганізацыі навукова-даследчай работы студэнтаў".

У Беларускім дзяржаўным педагагічным універсітэце імя М.Танка сабраліся разам і выкладчыкі, і студэнты са шматлікіх ВНУ рэспублікі, а таксама іх расійскія калегі. Сабраліся, каб глыбей усвядоміць кола праблем, з якімі сёння сутыкаецца студэнцкая моладзь, і знайсці адказы хоць на некаторыя пытанні, якія паставіла само жыццё.

Развіццё студэнцкай навукі – адна з найважнейшых умоў паспяховай дзейнасці любой вышэйшай навучальнай установы. Айчынныя ВНУ заўсёды былі моцнымі ў гэтых адносінах. Але цяпер стала відавочна, што ранейшыя метады арганізацыі навукова-даследчай работы павінны быць уважліва перагледжаны.

Якія формы навукова-даследчай работы студэнтаў найбольш перспектыўныя? Як павінны стварацца лабараторыі – самастойна, самімі студэнтамі, ці паводле ранейшых узораў – пры навуковых калектывах выкладчыкаў? Ці варта разглядаць навуковую дзейнасць студэнтаў як абавязковы кампанент прафесійнай падрыхтоўкі альбо даваць студэнтам права выбару, вітаць добраахвотнае пачынанне? Пытанні, здаецца, простыя. Але адказы на іх, што ляжаць на паверхні і вынікаюць з гісторыі развіцця студэнцкай навукі, ужо не задавальняюць сучасных універсітэцкіх навукоўцаў. Перш за ўсё таму, што праблемы навукова-даследчай работы студэнтаў павінны вырашацца ва ўмовах станаўлення універсітэцкай сістэмы адукацыі і шматузроўневай падрыхтоўкі. Пры гэтым яўна патрабуе мадэрнізацыі інфраструктура навуковай дзейнасці ў вышэйшых навучальных установах, якія адчуваюць вялізны дэфіцыт матэрыяльных сродкаў, памяшканняў, абсталявання.

– Студэнцкую навуку трэба ўзводзіць у разрад высокааплатнага прадукту, – упэўнены Леанід Мікалаевіч Давыдзенка, доктар эканамічных навук, прафесар БДПУ імя М.Танка. – Бадай, на кожнай кафедры нашага універсітэта знойдуцца цікавыя, арыгінальныя навуковыя распрацоўкі, якія ствараюцца не дзеля справаздачы. Іх трэба папулярызаваць, надаваць ім "таварны выгляд" – прыгожа ўпакоўваць – і рэалізоўваць як самы звычайны тавар. Мала ганарыцца прызнаннем вузкага кола калег, трэба імкнуцца зрабіць свае адкрыцці і вынаходніцтвы канкурэнтаздольнымі як на айчынным, так і на сусветным рынку.

Напэўна, толькі такія "дробязі" як адсутнасць матэрыяльнага заахвочвання ды прававая неабароненасць інтэлектуальнай маёмасці перашкаджаюць універсітэцкім навукоўцам – і выкладчыкам, і студэнтам – перайсці з аматарскага ўзроўню на прафесійны.

Як адна з асноўных праблем студэнцкай моладзі разглядалася і праблема эканамічная. Бо студэнт, які не заклапочаны пошукам хлеба надзённага, і ў грамадстве займае больш актыўную пазіцыю. Сумныя сацыялагічныя звесткі прадставіў Ігар Васільевіч Катляроў, дэпутат, старшыня Камісіі па адукацыі, культуры, навуцы і навукова-тэхнічным прагрэсе Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь. Паводле яго слоў, кожны другі студэнт мае вострую патрэбу ў жыллі, кожны трэці – у паляпшэнні харчавання. Дзве трэці студэнтаў – часткова ці цалкам – знаходзяцца на ўтрыманні бацькоў і лічаць, што без іх дапамогі не пражыць. І ў той жа час мала хто выкарыстоўвае магчымасці дзе-небудзь падзарабіць.

Можна па-рознаму ацэньваць гэтыя лічбы. Нехта, напрыклад, зробіць выснову, што сучасная моладзь хаваецца за нечыя плечы, а не вырашае свае праблемы самастойна. Як ні дзіўна, але 67 працэнтаў з 3000 рэспандэнтаў са студэнцкага асяроддзя задаволены сваім матэрыяльным становішчам. Пэўную ролю тут адыгрывае псіхалагічны аспект: маладым людзям часам сорамна прызнацца, што яны бедныя. Яны багатыя, бо ў іх усё наперадзе. І шчаслівая сям'я, і адданыя сябры, і цікавая праца. Гэта тое, што па-ранейшаму займае тры першыя прыступкі ў сістэме каштоўнасцей сучаснага студэнцтва.

Іна НІКІЦЕНКА.

Актуальна

Міфы пра "дзесяцібальную" праз прызму стэрэатыпаў

Трэці год ў нашай краіне ідзе эксперымент па дзесяцібальнай сістэме ацэньвання ведаў вучняў. Аднак, як сведчыць практыка, у настаўнікаў у рабоце ёсць цяжкасці. Недахоп інфармацыі, адсутнасць у шэрагу выпадкаў метадычных распрацовак, стэрэатыпны падыход кіраўніцтва школы да ацэнкі эфектыўнасці вучэбна-выхаваўчага працэсу прывялі да таго, што новая сістэма ацэнкі ведаў вучняў абрасла чуткамі і ўсялякімі прыдумкамі. А ўсе праблемы падчас яе апрабацыі тлумачацца недасканаласцю гэтай мадэлі.

Альбіна Васільеўна КІСЯЛЁВА, старшы выкладчык кафедры сучасных тэхналогій адукацыі Мінскага гарадскога інстытута павышэння кваліфікацыі кіруючых работнікаў і спецыялістаў адукацыі праводзіць курсы па падрыхтоўцы настаўнікаў для работы па новай сістэме ацэньвання ведаў вучняў. Да яе мы звярнуліся з пытаннем: як ідзе падрыхтоўка настаўнікаў, і што гэта за міфы і выдумкі, якія нараджаюцца ў іх асяроддзі.

– Ну, вось, да прыкладу, першы міф: некаторыя настаўнікі, сцвярджваюць да гэтага часу, што, маўляў, спецыфіка прадмета "біялогія" (а таксама "геаграфія", "гісторыя", "выяўленчае мастацтва" і г.д.) не дазваляе выкарыстоўваць дзесяцібальную сістэму. Безумоўна, тут яны памыляюцца. І мы павінны ім гэта тлумачыць.

У чым іх памылка? На жаль, пакуль яшчэ не ўсе настаўнікі валодаюць самым галоўным – **паўзроўневым падыходам** да ацэнкі ведаў вучняў. Яны яшчэ не ў стане падабраць адпаведнае заданне. Заняткі на курсах паказалі, што пасля вывучэння тэорыі і тэхналогіі новай сістэмы – настаўнікі гэта робяць паспяхова. І міф знікае. Увогуле ж, несумненна – новая сістэма дазваляе ацаніць тэарэтычныя веды, практычныя ўменні і развіццё вучня з улікам яго асаблівасцей па ўсіх прадметах.

- Альбіна Васільеўна, многія настаўнікі лічаць, што дзесяцібальная сістэма не апраўдвае сябе, бо пры паступленні ў вышэйшую навучальную ўстанову веды абітурыентаў ацэньваюцца па іншай сістэме.

– Па вялікім рахунку, вышэйшай навучальнай установе ўсё роўна, як ацэньваюцца веды вучняў у школе. Галоўнае, каб гэтыя веды былі не ніжэй, чым на ўзроўні прымянення ў стандартнай сітуацыі. Менавіта такі ўзровень маюць заданні цэнтралізаванага тэсціравання.

Многія сцвярджаюць, што пры выкарыстанні новай мадэлі "моцныя" вучні пачынаюць вучыцца горш, а "слабыя" – лепей. Зноў жа – гэта міф, прыдумка. "Моцныя" вучні не вучацца горш. Але арыентацыя на максімальны бал стварае пэўны псіхалагічны дыскамфорт, бо ў пяцібальнай сістэме максімальны бал ставіцца за любое заданне, якое даў настаўнік, а ў дзесяцібальнай – вышэйшы бал ставіцца толькі за прымяненне ведаў у новай сітуацыі.

Тлумачальная работа, якую мы вядзём з настаўнікамі, перад выкарыстаннем новай сістэмы ацэньвання ведаў змяняе сітуацыю. А што тычыцца "слабых" вучняў, дык яны адчуваюць сябе болей камфортна і імкнуцца атрымаць больш высокі і не такі ўжо недасягальны бал. Адсутнасць нездавальняльных адзнак у новай сістэме ацэньвання ведаў вучняў – мабыць, першы рэальны крок у бок гуманізацыі вучэбна-выхаваўчага працэсу, у аснове якога – улік індывідуальных здольнасцей вучня.

Многія настаўнікі лічаць і ўспрымаюць гэта як хіб новай мадэлі, што, маўляў, колькасць балаў, якія выстаўляюцца вучню за той ці іншы від дзейнасці, патрабуюць ад настаўніка-прадметніка індывідуальнага падыходу...

Безумоўна, індывідуальны падыход да вучня пры такой сістэме ацэньвання – першачарговая ўмова. Змест кантрольнай работы, якая прапануецца вучням, аднолькавы. Аднак у яе павінны ўваходзіць заданні ўсіх узроўняў, якія дазволяць вучню выканаць пасільную частку задання.

- Многія лічаць, што альтэрнатыўнай дзесяцібальнай сістэме ацэньвання ведаў вучняў з'яўляецца рэйтынгавая.

– Рэйтынгавая – гэта ўсяго толькі адзін са спосабаў колькаснага ўліку ведаў, але яе асновай павінен быць паўзроўневы падыход, які з'яўляецца фундаментам дзесяцібальнай мадэлі. Болей таго. Выстаўленне адзнакі за чвэрць як сярэднеарыфметычнай бягучага кантролю – несправядліва, лічаць многія. І гэта так. Рабіць гэтага не трэба. Выніковая адзнака за чвэрць выстаўляецца як сярэдняя вынікаў тэматычнага кантролю, у якім прадстаўлены заданні ўсіх узроўняў. Бягучы кантроль у сучасных тэхналогіях замяняецца самакантролем, што дазваляе кожнаму вучню свядома засвойваць веды ў добразычлівай абстаноўцы і адсутнасці страху, напружанасці. Такім чынам бягучы кантроль (самакантроль) выконвае функцыю карэкцыі дзейнасці і настаўніка, і вучня.

Мінімальны ўзровень патрабаванняў у стандарце – узровень свядомага ўзнаўлення ведаў (па некаторых прадметах – узровень прымянення ў стандартнай сітуацыі), а ў дзесяцібальнай мадэлі – "пазнавання". Такім чынам, тут назіраецца неадпаведнасць патрабаванняў паміж стандартамі адукацыі і сістэмай ацэнкі ведаў увогуле.

- Існуе такое меркаванне, што ў школах новага тыпу па ўсіх прадметах вучні павінны мець не ніжэй шасці балаў... (дарэчы, так выказаўся на педсавеце дырэктар школы).

– Горка ўсведамляць, што працэнтаманія – гэткая жывучая хвароба. Столькі гадоў у школах гавораць пра асобасна арыентаванае навучанне, аднак дапусціць, што таленавіты матэматык няздольны валодаць літаратурнымі ведамі на высокім узроўні, мы не можам. А адсюль – завышаныя патрабаванні да вучняў. Некаторыя кіраўнікі пайшлі яшчэ далей, заявіўшы, што адзін бал – гэта нездавальняльная адзнака.

Любую, нават самую цудоўную, ідэю ажыццяўляюць людзі. Лёс новай сістэмы ацэнкі ведаў – у руках настаўніка. На думку прафесара В.П.Сіманава, які распрацаваў паўзроўневы падыход да ацэнкі ведаў, ніякая рэформа школы немагчыма пакуль не будзе дастойнай сістэмы ацэнкі ведаў. З гэтым цяжка не пагадзіцца.

Падрыхтавала Святлана БЕНЬ.

P.S. Мы просім усіх, каго хвалюе ўзнятая праблема, пісаць нам, дзяліцца сваімі думкамі і меркаваннямі.

Канферэнцыі

Псіхолаг у ролі целаахоўніка

Кафедра ўзроставай і педагагічнай псіхалогіі Гродзенскага дзяржаўнага універсітэта па прапанове ініцыятыўнай групы па стварэнні абласнога грамадскага аб'яднання практычных псіхолагаў нядаўна правяла навукова-практычную канферэнцыю "Тэхналогія суправаджэння - новае ў працы псіхолага".

Удзельнікамі канферэнцыі сталі 50 псіхолагаў Гродзенскай вобласці. На пленарным пасяджэнні выступілі загадчык кафедры ўзроставай і педагагічнай псіхалогіі ГрДУ Л.А.Сямчук, вядучы спецыяліст упраўлення адукацыі аблвыканкама Н.Н.Мурынава. З асаблівай увагай было выслухана паведамленне псіхолага Н.Р.Кузьмініч, якая сёлета прыняла ўдзел у фламандска-расійскай канферэнцыі па суправаджэнні. Моцнае ўражанне выклікаў даклад на тэму "Філасофскія асновы тэхналогіі суправаджэння", у якім былі вызначаны гістарычныя і філасофскія карані гуманістычнай тэхналогіі – тэхналогіі суправаджэння.

Тэхналогія суправаджэння атрымала шырокае распаўсюджанне ў многіх краінах, у тым ліку і ў Расіі. Каштоўнасць яе ў тым, што яна арыентуецца не на паводзінскі аспект у выхаванні асобы, а на яе ўнутраны свет. Дзейнічаючы ў рамках тэхналогіі суправаджэння, псіхолаг ператвараецца са спецыяліста, які абслугоўвае педагагічны працэс, у спецыяліста, які абслугоўвае працэс псіхічнага развіцця. Асноўнай ідэяй псіхалагічнага суправаджэння з'яўляецца метадалогія і тэорыя гуманістычнай псіхалогіі – асобасна арыентаваны падыход. Пад суправаджэннем разумеецца асаблівы від дапамогі дзіцяці, яго бацькам, педагогам у вырашэнні складаных праблем, звязаных са станаўленнем дзіцяці.

Функцыя псіхолага ў парадыгме суправаджэння ў нечым нагадвае працу целаахоўніка: яго не відаць да таго часу, пакуль ён не спатрэбіцца. Але бываюць моманты, калі псіхолаг павінен неадкладна ўмяшацца (спыніць дзіця, павесці яго за сабой).

Працаваў на канферэнцыі шэраг секцый, на пасяджэннях якіх адбылася ажыўленая размова, у якой раскрываўся вопыт, абмяркоўваліся шляхі ўкаранення тэхналогіі суправаджэння ў розных сферах адукацыі.

На заключнае пасяджэнне кожная секцыя прадставіла свае рэкамендацыі, якія і склалі заключны дакумент канферэнцыі.

Валянціна БАГАСЛОЎСКАЯ.

Акцыя

Моладзь - рэсурс, а не рэзерв

"Круглыя сталы" на тэму "Роля моладзі ў беларускім грамадстве: учора, сёння, заўтра" прайшлі ў Магілёве, Брэсце і Гродне.

Зразумела, што моладзь – гэта будучыня нашай краіны. Але даволі шмат маладых людзей успрымае сябе як сучаснасць. Яны лічаць, што іх ідэі, ініцыятыва і энергія могуць быць карысныя беларускаму грамадству ўжо сёння.

Старэйшае пакаленне (а менавіта эксперты) пра ролю моладзі гаварылі шмат і з ахвотай. Пра тое, што яна ў нас розная: актыўная і пасіўная, таленавітая і праблемная, альтруістычна і па-спажывецку настроеная.

Калі ж гаворка заходзіла пра сённяшні дзень, пра тое, што маладыя людзі хацелі б рэалізоўваць свае ідэі і ініцыятывы ўжо цяпер, адразу ўзнікала мноства "калі". Падтрымаем задумы моладзі, калі яна прапануе што-небудзь вартае (з пункту гледжання старэйшага пакалення), калі ініцыятары карыстаюцца аўтарытэтам (вядома, у вачах дарослых), калі яны будуць настойлівымі і здолеюць пераканаць "старэйшых таварышаў".

Карацей кажучы, актыўнасць моладзі апраўдана, калі накіравана ў рэчышча, указанае старэйшымі. Моладзь разглядаецца не як рэсурс, а як рэзерв. Раней такі падыход быў цалкам апраўданы. Моладзь і цяпер павінна заставацца рэзервам. Яе задача – вучыцца на вопыце дарослых. Вядучымі цяперашнім маладым людзям станавіцца яшчэ рана. (З выказванняў старэйшых.)

Маладыя ўдзельнікі парыравалі падобныя сцвярджэнні. Моладзь становіцца пасіўнай менавіта тады, калі ёй спрабуюць кіраваць насуперак яе меркаванню і інтарэсам. Вось і атрымліваецца, што спачатку сацыяльная актыўнасць маладых людзей не запатрабавана грамадствам, а пасля ім не да таго, каб займацца грамадскай дзейнасцю – з'яўляецца сям'я, якую трэба забяспечваць. Такім чынам, з пункту гледжання маладых людзей, калі разглядаць моладзь не толькі як будучых работнікаў народнай гаспадаркі, кіраўнікоў, бацькоў, але і як валанцёрскі рэсурс для вырашэння сацыяльна значных задач, то моладзь – гэта не будучыня, а сучаснасць. І да яе павінна быць належная ўвага.

Безумоўна, можна зразумець і асцярожнасць старэйшага пакалення, і максімалісцкі пафас маладых удзельнікаў. Важна тое, што з абодвух бакоў на гэтых сустрэчах прагучалі галасы пра тое, што гатоўнасць маладых людзей да сацыяльнай актыўнасці – гэта рэсурс, які не павінен быць страчаным для нашага грамадства. Бо калі чалавеку не даць шанц рэалізаваць свой патэнцыял на радзіме ўжо сёння, чалавек можа захацець рэалізаваць яго ў іншай краіне, не чакаючы дасягнення таго ўзросту, які пачынаюць успрымаць усур'ёз. Неабходны агульныя намаганні дзяржаўных структур, грамадскіх аб'яднанняў, каб стварыць належныя ўмовы для рэалізацыі маладымі людзьмі іх ідэй, ініцыятыў, творчага і інтэлектуальнага патэнцыялу. Абмеркаваць, якія гэта павінны быць умовы, якім павінен быць механізм падтрымкі маладзёжных ініцыятыў дзяржавай і грамадствам, якую ролю павінны выконваць дзяржаўныя і грамадскія інстытуты – менавіта гэтыя задачы ставіць перад сабой новая праграма БСМ "Моладзь – рэсурс, а не праблема". Наперадзе яшчэ шмат "круглых сталоў" і мноства пытанняў. Спадзяемся, што і адказы на іх будуць знойдзены.

Аляксей МАЦАВІЛА.

– Уладзімір Аляксандравіч, стварэнне факультэта псіхалогіі ў структуры акадэміі паслядыпломнай адукацыі было выклікана пэўнай сітуацыяй, што ўзнікла ў сістэме адукацыі, ці шэрагам іншых прычын?

– Па-першае, гэтага запатрабавала рэформа агульнаадукацыйнай школы. У савецкія часы, ды і да сённяшняга дня, наша школа зарыентавана на падрыхтоўку хутчэй навуковых супрацоўнікаў, чым прафесіянальных работнікаў. Наша сістэма адукацыі прымусова дае вучням шмат ведаў, але, з пункту гледжання кваліфікацыі карыснага дзеяння выкарыстання гэтых ведаў на практыцы, выпускнік амерыканскай школы валодае значна большымі практычнымі ведамі, чым выпускнік нашай школы. Узнікла вострая неабходнасць псіхалагізацыі сучаснай адукацыі.

Па-другое, у нашай краіне налічваецца толькі пяць дзесяткаў вядомых прафесіянальных псіхолагаў, адсутнічае свая, айчынная псіхалагічная школа і традыцыя, рэсурсная база, да таго ж, мы імкнуліся да пераймання вопыту расійскіх калег, якія, у сваю чаргу, аказаліся не зусім падрыхтаванымі да сітуацыі на рынку.

Патрэба ў адкрыцці факультэта псіхалогіі абумоўлена і маёй асабістай незадаволенасцю зместам і якасцю падрыхтоўкі псіхалагічных кадраў для сістэмы адукацыі.

- Вам як дэкану факультэта з чаго прыйшлося пачынаць сваю працу?

– Напачатку было прынята рашэнне аб адкрыцці курсаў перападрыхтоўкі практычных псіхолагаў у сценах Інстытута павышэння кваліфікацыі кіруючых работнікаў і спецыялістаў адукацыі, а пазней – Акадэміі паслядыпломнай адукацыі. Мы зразумелі, што для выкладання на факультэце нам неабходна запрашаць моладзь ды шляхам навучання ў аспірантуры і стажыроўкі ў даступных вышэйшых навучальных установах блізкага і далёкага замежжа рыхтаваць спецыялістаў для працы на факультэце.

У Акадэміі была адкрыта аспірантура, да навуковага супрацоўніцтва ў якую запрошаны дактары псіхалагічных навук Б.А.Бенедыктаў, Л.М.Рожына, В.І.Секун, І.А.Фурманаў, кандыдаты навук Г.Л.Кірыленка і Л.М.Прашчыкская. Мне давялося напрацаваць і пастасавацца з псіхолагамі замежжа ў розных краінах свету, і я зразумеў, што наша псіхалагічная навука (у прыватнасці расійская) – далёкая ад сусветных стандартаў. У рамках сусветнай псіхалогіі, акрамя Выгоцкага, Лурыі, Паўлава, Бехцерева, ніводная іншая асоба не вядома ў свеце і не валодае неабходным патэнцыялам. У сваю чаргу сусветная псіхалогія – дакладна арганізавана, мае разгалінаваную сетку навуковых супольнасцей, вельмі багатая на дапаможныя матэрыялы, пэўныя тэхналогіі. І у мяне з'явілася магчымасць, дзякуючы цяпер былому рэктару акадэміі А.І.Жуку арганізаваць у межах беларускай прасторы выкарыстанне дасягненняў і напрацовак, што назапашаны сусветнай псіхалагічнай навукай, непасрэдна на факультэце псіхалогіі. Усведамляючы яшчэ адну асаблівасць: межы адчыніліся – і студэнты нашы паімкнуліся да навучання ў Еўропу, але іх падрыхтоўка не адпавядае еўрапейскім стандартам. ... Задача – даць веды з улікам гэтых патрабаванняў, каб нашы студэнты атрымалі магчымасць па жаданні навучацца ў заходніх універсітэтах.

- Але ж у Акадэміі паслядыпломнай адукацыі існуе спецыфіка атрымання другой вышэйшай адукацыі.

– Канешне, працаваць з такой аўдыторыяй лягчэй, чым з моладдзю. Аднак, сітуацыя скарачэння кадраў у сістэме адукацыі прывяла да таго, што пасада псіхолага ператварылася ў своеасаблівую вакансію, якая запаўняецца часам выпадковымі людзьмі, без пэўных здольнасцей да гэтай працы.

Мы арганізавалі сістэму адбору, якая выклікала пэўныя крытычныя заўвагі. Галоўны крытэрый – у нашага абітурыента павінна быць аргументаваная, усвядомленая матывацыя да набыцця прафесіі псіхолага. І на факультэце адразу ўзнік конкурс – 2-3 чалавекі на адно месца.

- Ведаю, што на факультэце вялікая ўвага надаецца камп'ютэрнай падрыхтоўцы, выкладаюцца курсы статыстычнага аналізу эмпірычных дадзеных, у поўнай меры выкарыстоўваюцца магчымасці Інтэрнэта.

– Так, дзякуючы таленту дацэнта БДУ У.У.Сячко нашы студэнты паспяхова валодаюць такой дысцыплінай як статыстычны аналіз. Улічваючы глабалізацыю псіхалогіі, асаблівая ўвага надаецца моўнай падрыхтоўцы, што дазваляе карыстацца не толькі Інтэрнетам, але і англамоўнай літаратурай. Дарэчы, кафедра псіхалогіі акадэміі мае адну з буйнейшых псіхалагічных бібліятэк у Беларусі.

- Скажыце, а ці прасочваеце вы далейшы лёс сваіх выпускнікоў? Як адбываецца іх станаўленне ў адукацыйным асяроддзі?

– У мінулым годзе ў складзе дзяржаўнай камісіі, што працавала на выпуску нашых псіхолагаў, былі 4 дактары навук, і ўсе яны адзначылі высокі ўзровень падрыхтоўкі нашых спецыялістаў. 30 чалавек атрымалі дыпломы аб вышэйшай адукацыі, з іх 10 адразу паступілі ў аспірантуру.

Нашы выпускнікі становяцца выкладчыкамі псіхалогіі ў ВНУ, многія працуюць метадыстамі-псіхолагамі ў раённых, гарадскіх псіхалагічных службах, псіхолага-рэабілітацыйных цэнтрах, ёсць ужо некалькі дырэктараў такіх цэнтраў. Водгукі мы атрымалі на іх працу толькі добрыя.

Вось ужо некалькі гадоў я ўдзельнічаю ў радыёперадачы "Цяжкі панядзелак" і сутыкаюся, напрыклад, з такімі сітуацыямі: звоніць чалавек з далёкай глыбінкі і просіць даць кансультацыю, а часам гатовы ехаць за экстраннай псіхалагічнай дапамогай да нас у сталіцу. І я міжволі лаўлю сябе на думцы: але ж там, дзе жыве гэты чалавек, ёсць школа, у якой працуе кваліфікаваны псіхолаг! Чаму гэты спецыяліст не мае магчымасці аказваць людзям дапамогу непасрэдна ў школе? Варта арганізаваць яму такое працоўнае месца і дазволіць людзям карыстацца платнай кансультацыяй, каб грошы ішлі на карысць як самога псіхолага, так і школы. Дайце свабоду псіхолагу – і людзі будуць яму ўдзячныя за дапамогу. Гэтую глабальную задачу павінна вырашаць дзяржава, і ў прыватнасці – Міністэрства адукацыі. Такім чынам фарміруючы псіхалагічнае спрыяльнае асяроддзе.

- Некаторыя псіхолагі-навукоўцы прапануюць увесці ўрок псіхалогіі літаральна з першага класа. Якая ваша пазіцыя на гэты конт?

– Школа абавязана навучыць чалавека ўсведамляць сябе, адэкватна ацэньваць свае здольнасці ды магчымасці, умець жыць у свеце людзей. Тлумачыць вучню, як будаваць узаемінах, як дабівацца мэты, можна пачынаць з першага класа. Гэты ўрок мае права ператварацца ў гульнявыя заняткі па фарміраванні культуры ўзаемаразумення, калі дзіця ў даступных для яго формах даводзіць, што трэба рабіць у той ці іншай сітуацыі. А вось асобасны падыход можа забяспечыць педагог у саюзе з псіхолагам.

Працэс засваення псіхалагічных ведаў можна зрабіць паэтапным. Усім вядомы псіхалагічныя праблемы кожнай узроставай групы вучняў. І калі для першакласніка цікавай будзе гульня, дык для падлетка – псіхалагічны практыкум. Чаму б не ўвесці ў межах гэтага псіхалагічнага практыкуму псіхалагічную інфармацыю, іншыя рэсурсы для тлумачэння вучню, у чым яго праблемы, і аказання "імгненнай" псіхалагічнай дапамогі? У гэтым ёсць вострая неабходнасць. Паглядзіце, што адбываецца з нашым чалавекам: ён не прыстасаваны да рынку, складанай сітуацыі, не ведае сябе, не ўмее будаваць узаеміны з людзьмі, а гэта адмоўна адбіваецца на яго здароўі, на псіхалагічным стане яго сям'і. Калі мы навучым яшчэ школьніка аптымальнаму выкарыстанню сваіх магчымасцей, уменню выйсці са стрэсу, то наш выпускнік будзе псіхічна гарманічным, здаровым чалавекам. Гэта і стане галоўным вынікам рэформы. А нашы спецыялісты ўжо сёння здольныя працаваць з дзецьмі на такім узроўні.

Маё найпершае пажаданне ў рабоце са слухачамі – будучымі прафесіяналамі. Калі ты кваліфікаваны спецыяліст – клапаціся пра фарміраванне псіхалагічнага асяроддзя вакол сябе, і ў першую чаргу – сярод педагогаў, ва ўзаемінах з кіраўніцтвам.

- На кафедры вашага факультэта ёсць лабараторыя прыкладной педагагічнай псіхалогіі. Дарэчы, спецыялісты гэтай лабараторыі актыўна супрацоўнічаюць з нашай газетай, за што я асабіста ім вельмі ўдзячная.

– Прыемна гэта чуць ад вас, паколькі асноўная функцыя лабараторыі – тыражаванне псіхалагічных ведаў. Але ж супрацоўнікі гэтага структурнага аддзела на чале з творчым кіраўніком Аленай Анатольеўнай Осіпавай паспяхова займаюцца і даследчай, навуковай працай. Так, яны першымі пачалі вывучаць асаблівасці інтэграванага навучання і прыйшлі да высновы, што яно павінна арганізоўвацца з улікам культурнага асяроддзя пэўнай школы. Лабараторыя перарасла ў кансультатыўна-інфармацыйна-метадычны цэнтр, які аказвае ўсебаковую дапамогу і слухачам курсаў, і адукацыйным установам, і асобным кліентам.

- Колькі слоў пра перспектывы развіцця факультэта, якія новыя формы і метады навучання намячаецца ўвесці?

– На нашым факультэце праграмы па сацыяльнай псіхалогіі атрымалі разрад спецкурсаў. Слухачы маюць магчымасць карыстацца самымі апошнімі дасягненнямі гэтай навукі, авалодваць сучаснымі методыкамі. Базавае выкладанне асноўных дысцыплін застанецца без зменаў. У псіхалагічнай адукацыі акцэнт будзе рабіцца на еўрапейскія тэхналогіі і методыкі, памяншэнне лекцыйных заняткаў.

Галоўнае – гаварыць з людзьмі, развіваць іх мысленне, укараняць у працэс навучання дыялагічныя формы. Адна з прыярытэтных задач – навучанне дыялогу выкладчыка са слухачамі, стварэнне адзінага поля значэнняў у адукацыйным асяроддзі (мы разумеем адзін аднаго і фарміруем ментальнасць, якая будзе рэалізоўвацца ў практычнай дзейнасці). Адзіная навінка – уключэнне завочнай канкурэнтаздольнай формы навучання.

І апошняе: мы ганарымся сваімі выпускнікамі, і, спадзяюся, яны ўдзячныя нам. А цяпер – чакаем усіх на юбілейную сустрэчу, якая адбудзецца 21-22 снежня.

Ірына КУЛІКОЎСКІХ.

Уладзімір Янчук, дэкан факультэта псіхалогіі Акадэміі паслядыпломнай адукацыі:

“Фарміруем псіхалагічную культуру”

Факультэт псіхалогіі Акадэміі паслядыпломнай адукацыі адзначае сваю першую юбілейную дату - пяць гадоў з дня першага выпуску практычных псіхолагаў. З гэтай нагоды мы сустрэліся з дэканам факультэта, доктарам псіхалагічных навук Уладзімірам Аляксандравічам Янчуком.

Мабыць, лепш мода на здароўе

Сёння модна быць крыху "блакітным" і крыху "пад кайфам". З пяцідзесяці анкетаваных прастытутак чацвёра - студэнткі ВНУ. Захворванняў на сіфіліс цяпер у некалькі разоў больш, чым у пасляваенны час. Нагадвае загалоўкі бульварнай прэсы? Не, гэта выказванні ўдзельнікаў "круглага стала" - педагогаў, псіхолагаў, нарколагаў і інш, - які быў прысвечаны праблеме здароўя вучняў і фарміраванню здаровага ладу жыцця. Дарэчы, арганізаваны "круглы стол" Упраўленнем адукацыі Мінгарвыканкама і рэдакцыяй часопіса "Мінская школа".

Калі ўжо вышэйназваныя праблемы так ці інакш датычацца школы, дык гэта дае сур'ёзныя падставы як мінімум спалохацца. Да таго ж, нікуды не дзелася тутынёвая, алкагольная залежнасць – штогод паспяхова ўзрастае. І наркаманія не здае пазіцый. І ўжо слоў не хапае, каб пісаць пра СНІД. Даводзіцца прызнаць, што кожнае наступнае пакаленне – больш слабае, хворае за папярэдняе. Перспектывы нацыі – вядома якія. Высновы: нешта трэба рабіць. Але што? Пра такую статыстыку стала вядома не ўчора. Канешне, ні медыкі, ні педагогі, ні адпаведныя дзяржаўныя службы не сядзелі склаўшы рукі. Але ж спецыялісты прызнаюць, што асаблівых поспехаў тут не дасягнута. Тым не менш гэта не падстава пускаць сітуацыю на самацёк. Педагогі і медыкі комплексна аналізуюць становішча, улічваючы ўсе фактары – ад банальных да глабальных.

Нездарма ішла размова тут пра харчаванне: школьнікі – на другім месцы па захворваннях органаў стрававання. Ніяк не атрымліваецца прывучыць вучняў сытна снедаць дома і нармальна есці ў сталоўцы. "У школе не заўсёды смачна гатуюць", "малы выбар страў" – так тлумачаць нежаданне есці ў сталоўцы вучні старэйшых класаў, што прысутнічалі на "круглым стале". Калі ў іх пытаешся, чаму не бяруць з дому "сабойку", дык кажуць, што неяк няёмка перад іншымі даставаць гэтыя бутэрброды. Саромеюцца. Чамусьці атрымліваецца, што есці – сорамна, а вось, напрыклад, курыць – не. У сувязі з гэтым спецыялісты кажуць, што неабходна стварыць моду на здароўе.

Зразумела, размова тут ідзе не толькі пра ежу, а і пра аптымальную фізічную актыўнасць, рацыянальнае планаванне вольнага часу, культуру сямейнага адпачынку, стварэнне станоўчага эмацыянальнага клімату. Апошняе – таксама вельмі істотна, бо шмат такіх прыкладаў, калі і есць чалавек належным чынам, і фізкультурай займаецца і г.д., але ж хварэе ўсё роўна. Так што ежа, канешне, добра, але ж усе мы памятаем, што большасць захворванняў – ад нерваў. Калі ўжо ісці далей, дык прычыну нездароўя – перш за ўсё органаў стрававання, а з імі і ўсіх астатніх – трэба шукаць у сям'і, у соцыуме. А калі яшчэ далей – у маральна-псіхалагічнай трываласці асобы. Ці хутчэй яе адсутнасці.

Тут ужо праблема страчвае сваю "матэрыяльнасць". Напрыклад, нарколагі таксама кажуць, што ў іх галіне роля медыцыны лекавай, хімічна-біялагічнай – нязначная. Асноўнае – сацыяльная рэабілітацыя і псіхалагічная карэкцыя. Нездарма ж кажуць, што ў здаровым целе – здаровы дух. Варта разгледзець гэтую ўзаемазалежнасць і ў адваротным парадку. Што і робяць педагогі і медыкі. Таму і кажуць яны пра неабходнасць сур'ёзнай маральнай асновы выхавання, вынікам якога была б псіхалагічна трывалая асоба, здольная дастойна супрацьстаяць розным цяжкасцям. І шмат чаго тут залежыць не толькі ад сям'і. Педагог можа ўплываць сваім аўтарытэтам, станоўчым прыкладам. Ад яго ў многім залежыць, ці складуцца паміж ім і класам даверлівыя адносіны. Бо бывае сітуацыя, калі вучань чамусьці не можа пайсці са сваімі праблемамі да бацькоў. Не заўсёды ў школе ёсць псіхолаг. А падлеткі цяпер – вельмі ранімыя. Неяк не хочацца згадваць самае горшае. Толькі скажу, што добрае слова, якое прагучала своечасова, можа прыроўнівацца да выратавальнага круга. Плануецца сёння стварэнне клінік, "дружалюбных" да моладзі, дзе б падлеткі пры неабходнасці ананімна маглі лячыцца, абследавацца, атрымліваць псіхалагічную дапамогу.

Такім чынам, выходзіць, што ў выхаванні здаровага ладу жыцця ежа, мода і маральнасць маюць зусім не выпадковую ўзаемасувязь.

Вольга ЗАЙКІНА.

ДЛЯ СВЕДЕНИЯ ПОДПИСЧИКОВ!

В соответствии с условиями договоров всю моральную и материальную ответственность перед подписчиками за нарушение сроков выхода изданий, их ликвидацию, выпуск объединенных номеров несут редакции газет и журналов.

При изменении условий конвертации валют возможно изменение подписной цены зарубежных изданий. В этом случае подписчику необходимо произвести доплату или аннулировать издание в установленном порядке.

При оформлении подписки на газету или журнал, а также для переадресовки издания бланк абонемента с доставочной карточкой заполняется подписчиком на каждое издание отдельно, ручкой, разборчиво и без сокращений в соответствии с условиями каталога.

Чытач ставіць праблему

Варымся ў сваім саку

Дзень добры, паважаная рэдакцыя!

Да вас звяртаюцца настаўнікі фізічнага выхавання сярэдніх школ Бярэзінскага раёна з просьбай дапамагчы разабрацца ў канкрэтнай сітуацыі, звязанай з развіццём школьнага спорту ў нашым раёне, з выкананнем праграмных патрабаванняў на занятках фізкультуры, а таксама на пазакласнай рабоце. Нас вельмі глыбока хвалюе, чаму вось ужо на працягу трох гадоў у раёне не праводзіцца спартакіяда школьнікаў, а таксама – спартакіяда дапрызыўнай моладзі.

Гаворачы дакладна, мы ў школах, што датычыцца праграмы, усё плануем і праводзім, але атрымліваецца так, што вынікі праведзеных школьных спартакіяд так і асядаюць на дне, бо справа да фіналаў не даходзіць, мы як бы варымся ў сваім асабістым саку. Наша прафесійная работа мацуецца не толькі на аздараўленчых фактарах нашых выхаванцаў, мы пры гэтым выяўляем найбольш здольных дзяцей, далучаем іх да заняткаў у спартыўных секцыях. Але, на жаль, на гэтым іх спартыўны рост і заканчваецца. Нашы дзеці пазбаўлены далейшай спаборніцкай дзейнасці, а таму і нельга вызначыць іх спартыўныя здольнасці хаця б на ўзроўні раёна. Мы не маем уяўлення нават аб тым, па якіх крытэрыях вызначаюцца кандыдатуры лепшых спартсменаў раёна на абласныя спаборніцтвы, калі яны наогул існуюць.

Нам сапраўды сорамна за наш раён, калі даводзіцца размаўляць са сваімі калегамі з суседніх – Чэрвеньскага, Крупскага, Барысаўскага. Чамусьці іх аддзелы адукацыі знаходзяць сродкі для правядзення спартыўных мерапрыемстваў на ўзроўні раёна і вышэй.

Мы вельмі спадзяваліся на новага прадстаўніка прэзідэнцкай вертыкалі, старшыню райвыканкама Уладзіміра Іванавіча Карпейчыка, але вось ужо на працягу двух гадоў адчуваем: падобная праблема яго не вельмі хвалюе.

Мы разумеем, што раённы бюджэт у нас не багаты, але істотна ён бы не змяніўся, калі б з яго выдзелілі колькі грошай для правядзення ў раёне 5-6 школьных чэмпіянатаў у год.

На настаўнікаў фізічнага выхавання ўскладаецца задача фарміравання ў дзяцей фізічных, валявых якасцей. Але мы разумеем, што праблема выходзіць далёка за межы гэтага паняцця, пераходзячы ў праблему дзяржаўную, а таму – палітычную, бо гэта, у першую чаргу, – выхаванне патрыятызму ў нашага маладога пакалення. Сённяшні школьнік – гэта ж у хуткім часе салдат, абаронца Айчыны.

Паважаная рэдакцыя "Настаўніцкай газеты", мы вельмі спадзяёмся на вашую падтрымку і дапамогу ў нашых праблемах, бо верым у сілу друкаванага слова.

В.НЕСЦЯРОВІЧ, В.СЛАБКО, Н.ФУРС і іншыя.

Вострая тэма

Дзеці на абочыне

Сутнасць скаргі ў рэдакцыю была наступнай. Ёсць у Мінску, так бы мовіць, сям'я, дзе маці бесперапынна п'е, не працуе, а двое дзяцей бадзяюцца без справы, у школу не ходзяць, у пад'ездзе жылога дома разводзяць касцёр. Прозвішчаў пад скаргай не было, было толькі – "жыхары дома №44 па вуліцы Сядых". Адпраўлены былі такія скаргі ў некалькі інстанцый, у тым ліку і ў чатыры рэдакцыі. І тым не менш была ў лісце ў рэдакцыю нейкая недагаворанасць...

***

Апошнім часам так атрымалася, што школа ў нас не толькі вучыць. Настаўнікі становяцца некаторым дзецям другімі маці... А калі меркаваць па скарзе ў рэдакцыю, дык школа на Андрэя і Алёшу Булдыкаў (так прозвішча хлопчыкаў) нібыта, як наплявала, і нікому да іх няма справы.

100-я школа – школа-"хрушчоўка". Звычайны будынак, звычайныя шторы на вокнах, толькі дзеці – ну, ніяк не могуць быць для сваіх настаўнікаў, і дырэктара ў тым ліку, звычайнымі. Можа, таму Элеанора Сяргееўна Скуратовіч, якая кіруе школай 8 гадоў, ведае пра сваіх 720 гадаванцаў амаль усё. Ведае ўсе няпоўныя сем'і, сацыяльна нядобранадзейныя, нават ужо ў двух пакаленнях. І таму гісторыю сям'і Булдыкаў таксама ведае. Яна вельмі сумная. З 1995 па 1998 год Жанна Рыгораўна Булдык працавала ў сотай школе выхавальніцай групы прадоўжанага дня. Была яна вельмі скрытнай, ні з кім асабліва не сябравала. Але бывалі выпадкі, што паводзіны настаўніцы насцярожвалі. Час ад часу адчувалася – учора Жанна Рыгораўна нешта "святкавала". Гэта заўважалі і дзеці, і бацькі, і дырэктар. Выхоўваць дарослага чалавека з вышэйшай адукацыяй? Хто яго ведае – трэба гэта рабіць ці не? Тым больш што школа – гарадская. І Жанна Рыгораўна ціха звольнілася па ўласным жаданні. Праз нейкі час трапіў у турму яе муж – слесар-сантэхнік. За крадзеж – у некага са сваіх "сяброў" украў куртку. Сеў на 5 гадоў . А потым трагічна загінула маці Жанны – у доме ўзарваўся газавы балон. І пайшло-паехала...

***

Пачыналася праблема са школай з таго, што Жанна перастала будзіць дзяцей. Прыйдзе класны кіраўнік, пабудзіць – Андрэй з Алёшам ідуць у школу. Не – сядзяць дома. Ці "на промысел" – збіраюць пустыя бутэлькі альбо макулатуру. Есці ж хочацца. А маці паціху рэчы стала прадаваць з хаты. Нават ракавіну прадала. Класны кіраўнік Алёшы, старэйшага, купіць за свае грошы рыс, грэчку – маці прадае. Яўгенія Георгіеўна Сухарукава нават грошы збірала з бацькоў – хто колькі можа. Дзеці ж галодныя. Толькі маці гэтая сітуацыя не надта хвалявала. У рэшце рэшт школа вырашыла – трэба пазбавіць Жанну Рыгораўну бацькоўскіх правоў, а дзяцей аформіць у сацыяльна-педагагічны цэнтр.

***

На суд Жанна Рыгораўна ўсё ж такі прыйшла. Паслухаўшыся парады сваёй сяброўкі Аксаны Леанідаўны (нам з ёй давялося паразмаўляць, але аб гэтым пазней). Суддзя Таццяна Мікалаеўна Фалькоўская, узважыўшы ўсе "за" і "супраць", вырашыла перанесці пасяджэнне суда на канец снежня. Па тэлефоне яна патлумачыла мне, што на суд не прыйшлі тыя самыя суседзі, якія пішуць скаргі ва ўсе інстанцыі. Быццам бы і шкада ім дзяцей, але так не хочацца некуды хадзіць, нешта тлумачыць.

Дарэчы, разам з сацыяльным педагогам Надзеяй Мікалаеўнай Туроўскай мы размаўлялі з суседзямі. З тымі, якіх "злавілі" на лесвіцы ці ў двары. У кватэру нас ніхто не запрасіў. Шкада ім дзяцей, але шкада неяк абстрактна. Ну, вось такі момант – сястра Жанны Рыгораўны прывезла пляменнікам мяса (забілі кабана), і ніхто не захацеў пакласці яго ў халадзільнік. У Булдыкаў халадзільніка даўно няма. Адзін, ужо пажылы, сусед доўга тлумачыў мне: "Ведаеце, там жа газавая пліта суткамі гарыць, бо няма грошай на запалкі". І, адпаведна, можа адбыцца няшчасны выпадак. Нікога не асуджаю – у людзей свае дзеці, унукі, малыя пенсіі. Але тым не менш удзел у судовым пасяджэнні не абцяжараны ніякімі матэрыяльнымі выдаткамі.

***

Справа журналіста – выслухаць усе бакі. Жанна Рыгораўна не адчыніла нам дзверы, але ўдалося пагутарыць з Аксанай Леанідаўнай, той самай сяброўкай, што ўгаварыла Жанну пайсці на суд.

У Аксаны Леанідаўны, скажам так, таксама жанчыны не без праблем, у апошні час з'явілася святло ў акне. Яе 21-гадовы сын. Бываюць жа такія лёсы: пабываў хлопец у месцах "не надта аддаленых" – і ўжо цэлы год у яго ўсё ў парадку. Я нават бачыла яго пакой, дзе хлопец зрабіў цудоўны рамонт. Чысціня, парадак. (Вось з чаго трэба пачынаць новае жыццё). Таму Аксана Жанну асуджае – звон ужо ўдарыў, і трэба задумацца пра будучыню. Аксана расказвала мне, як ездзіла да сына ў калонію, горка плакала разам з ім, разумеючы, што і яна нешта рабіла не так. Сын ёй дараваў. Віншаваў са святамі, у апошняй паштоўцы напісаў – "хутка будзем разам".

Праблемы ў Аксаны ў свой час пачаліся, калі памерлі ад рака маці, сястра і брат. Амаль у адзін час. І Жанну яна не толькі асуджае, але і шкадуе. Калі ў той трагічна загінула маці, яна прыбегла ўся ў слязах: "Аксана, усё згарэла – і мама, і кот, і сабака. Усё, жыццё скончана..."

Аксана Леанідаўна, дарэчы, выказала мне такую думку – каб быў у той момант побач прафесійны псіхіятр ці псіхолаг і дапамог перажыць чалавеку стрэс, магло ўсё быць інакш.

***

Цудам я вылавіла ў двары малодшага – Андрэя. У нас адбыўся такі дыялог:

– Андрэй, чаму ты не ходзіш у школу?

– А як я пайду, ужо шмат прапусціў.

– А што ты еў сёння?

– "Ралтон".

– А можна пагутарыць з тваёй мамай?

– Лепш не трэба.

Алёша ад мяне ўцёк. Калі сацыяльны педагог і педагог-арганізатар паспрабавалі забраць дзяцей у сацыяльна-педагагічны цэнтр, тыя ўцяклі, пакідаўшы курткі. Прыйшлося дарослым падавацца назад.

***

Размаўляючы з усімі героямі гэтай гісторыі, я думала пра тое, чаму ў апошні час у нас стала так многа пітушчых жанчын. Разам з аб'ектыўнымі абставінамі маюць месца і суб'ектыўныя моманты. Зусім ніякай каштоўнасці не мае ў нас зараз мацярынства. Ні маральнай, ні матэрыяльнай. Дзеці – "справа рук маці". Яшчэ – сумленнай бабулі. І ўсё. Элеанора Сяргееўна расказала мне пра такі цікавы выпадак. Сям'я распалася. Былыя муж і жонка дамовіліся, што ён пакідае сям'і пакой, а яна адмаўляецца ад аліментаў. Дэ-факта жанчына выхоўвае дзяцей адна. А, напрыклад, забяспечыць дзецям бясплатнае харчаванне ў школе складана – раз маці адмовілася ад аліментаў, значыць матэрыяльна яна забяспечаная. Трэба шукаць нейкія звілістыя хады.

Такім чынам, калі жанчына застаецца сам-насам са сваімі дзецьмі, усё залежыць ад яе. Прабачце, сітуацыя – зусім як пасля вайны. Але ж мы ўжо 56 гадоў жывем пад мірным небам.

А па-другое, цяжка мне зразумець жанчыну, якая мае двух здаровых прыгожых дзяцей (ці ж не ў іх – сэнс жыцця) і ніякім чынам не хоча пра іх клапаціцца. Плыве па волі лёсу. Нават не імкнецца нічога перайначыць. Хто адказвае за лёс такіх людзей? Участковы? Камісія па справах непаўналетніх, якая нават не можа накласці штраф на чалавека, які не працуе?

***

Элеанора Сяргееўна Скуратовіч сказала і пра такое. Хто можа падлічыць сем'і, дзе па вечарах, па святах, па выхадных муж і жонка выпіваюць па келіху віна? Потым – па два? І ў рэшце рэшт нехта сыходзіць з той дыстанцыі, якая называецца "жыццё". А крайнімі аказваюцца дзеці...

Ала ШАЎЦОВА.

Нагулялася я ўволю,
І прысела на ваконца.
Брацік мой яшчэ ў школе,
Дык мне Шарык –абаронца.

Рэзананс

На карэспандэнцыю "Лядовы палац для настаўніка" рэдакцыі адказаў загадчык Лёзненскага раённага аддзела адукацыі І.Ч.Зубаў:

На рамонт дома састаўлены каштарыс у суме 6310000 рублёў. Асігнаваны на правядзенне капітальнага рамонту жылога дома №11а на вуліцы Фаміна запланаваны ў бюджэт раёна 2002 года.

Па меры паступлення грашовых сродкаў будуць выкананы рамонтныя работы.

***

Начальнік Гомельскага абласнога ўпраўлення адукацыі А.Лук'яновіч адказаў на карэспандэнцыю "Ці дачакаемся канца рамонту?":

- Для рамонту школьнага будынка Бабраняцкай школы Мазырскім райвыканкам выкарыстоўваліся бюджэтныя сродкі і дадатковыя крыніцы фінансавання.

Гомельскім аблвыканкамам аказана дапамога ў выдзяленні 10 мільёнаў рублёў для капітальнага рамонту Бабраняцкай школы.

Зроблена замена шатровага пакрыцця, аконных і дзвярных блокаў, падлогі, выканана разводка электраправодкі. Затраты склалі 53 мільёны рублёў.

Райвыканкамам прымаюцца меры для заканчэння рамонтных работ.

Адказваем чытачу

Будзе паступаць на роўных умовах

У рэдакцыю даслала ліст Феафанія Чаркоўская з Дубровенскага раёна. Яна піша, што яе ўнук жыве на Украіне і вучыцца ў сельскай школе, дзе выкладанне ідзе па-руску. Ён хоча паступаць у беларускую ВНУ, каб стаць праграмістам. Феафанія Кляменцьеўна пытаецца, дзе ў Беларусі рыхтуюць праграмістаў. Якія трэба здаваць уступныя экзамены? Ці будзе яе ўнук мець нейкія льготы як выпускнік сельскай школы? Як і яго бацька, будучы абітурыент мае беларускае грамадзянства.

Як паведамілі нам у Міністэрстве адукацыі, праграмістаў рыхтуюць у трох ВНУ краіны – у Беларускім дзяржаўным універсітэце, у Беларускай дзяржаўнай політэхнічнай акадэміі і Беларускім дзяржаўным універсітэце інфарматыкі і радыёэлектронікі. Здаюць на гэтую спецыяльнасць матэматыку, фізіку і рускую ці беларускую мову. А ў наступным годзе, магчыма, будзе ўведзена і замежная мова. Як грамадзянін Рэспублікі Беларусь выпускнік украінскай школы будзе паступаць на роўных умовах з беларускімі абітурыентамі, а значыць, па асобным конкурсе сярод выпускнікоў сельскіх і гарадскіх школ.

Калі юнаку пашчасціць і ён паступіць на бюджэтнае навучанне, нягледзячы на украінскі адрас, ён атрымае абавязковае размеркаванне на працу ва ўстанову Беларусі.

Падрыхтавала Галіна СІДАРОВІЧ.

Рэпартаж з урока

Граматыка ўзаемінаў

Я на самым звычайным уроку, які можа яшчэ мець найменне працоўнага і закрытага. Усё па раскладу і па графіку. Другая змена. На гадзінніку - амаль 16. За вокнамі па-зімоваму змяркаецца. "Ну, і добра. Вуліца не будзе маніць да сябе, і ўсе жаданні застаюцца ў школьным пакоі", - так разважаю я над плюсамі другой змены.

Дзеці ў неблагім настрої, яны з ахвотай дапамагаюць настаўніцы настройваць відзік, прадчуваючы прагляд цікавага кіно. Знаёмлюся. Гэта - 7 "А" клас Мінскай педагагічнай гімназіі №3 (сёння на занятках прысутнічаюць 23 вучні) і Святлана Уладзіміраўна Радзькова, іх настаўнік-псіхолаг. Зараз будзе ўрок псіхалогіі.

Чамусьці званка на ўрок я не пачула. Але па тым, што дзеці стоячы вітаюць сваю настаўніцу, зразумела - работа пачалася.

- Па традыцыі зробім невялічкую размінку, - адкрывае ўрок Святлана Уладзіміраўна. - Зараз мы будзем узнагароджваць адзін аднаго апладысментамі. Ну, што? Я чакаю вашых апладысментаў...

Па гучнасці і моцы воплескаў адчуваецца, як добразычліва дзеці ставяцца да сваёй настаўніцы.

- Дзякую, мае родныя, мае любыя, - кажа Святлана Уладзіміраўна.

Далей такая ж працэдура чакала і мяне - трэба ж было неяк настаўніцы пазнаёміць дзяцей з "чужаком", які прыйшоў да іх. Напэўна, я ім спадабалася (так я ацаніла апладысменты ў мой адрас), ва ўсякім разе яны зразумелі, што я ніякая не "праверка" і прыйшла да іх з мірам.

Пасля прапанавалася кожнаму, хто жадае, атрымаць свае апладысменты. Вызвалася Наташа. Я так здагадалася, што гэтая прыгожая дзяўчынка - актывістка і выдатніца класа. Яна прызналася, што адчувала ў той момант разам з прыемнымі пачуццямі пэўную сарамлівасць. Цяжка атрымліваць падзяку-узнагароду, калі ты лічыш, што не надта яе заслужыў.

Мэта размінкі: ***Іх як бы тры - прыцягнуць увагу, выклікаць цікавасць, замацаваць пройдзены матэрыял. Размінка "Апладысменты" дазваляе дзецям авалодаць навыкамі самарэгуляцыі, навучыцца прымаць кампліменты і самім выказваць іх.***

- Можа, вам тое непрыемна, але мы зоймемся хатнім заданнем, - змяняе накірунак працы Святлана Уладзіміраўна.

Дома сямікласнікам трэба было паназіраць за сваімі паводзінамі ў выпадках, калі цябе ахоплівае супярэчлівы настрой. І паспрабаваць прааналізаваць, чаму так здараецца.

Настаўніца нікога не прымушае выказвацца па гэтаму пытанню. Усё зыходзіць ад жадання саміх вучняў, яны самі падахвочваюцца. Першым пачаў Жэня, ён заўважыў, што раніцай у яго звычайна бывае добры настрой, а пад вечар - ужо дрэнны. Аднакласнікі імкнуцца дапамагчы яму адшукаць прычыну. Але настаўніца папярэджвае, што кожны сам за сябе адказвае. Жэня дакладна не ведае, чаму так адбываецца, можа, таму, што ён стамляецца за дзень або псуюць настрой думкі аб выкананні хатніх заданняў. У Алёны ў жыцці прасцей, бо супярэчнасцей у сваіх паводзінах яна не заўважала. А Ліза прапанавала рэцэпт ад дрэннага настрою: трэба, каб цябе паклікалі ў госці.

Навошта трэба хатнія заданні?

(З інтэрв'ю з С.У.Радзьковай):

"Для таго, каб у вучняў была магчымасць асэнсаваць тыя веды, якія яны атрымалі на занятках, і праверыць іх на практыцы. Заданні на дом па псіхалогіі - не аб'ёмныя, абавязкова з практычнай накіраванасцю. Часцей за ўсё - гэта назіранні і саманазіранні. Не так даўно мы прайшлі тэму аб саманазіранні як працэсе зваротнай сувязі.

Не ўсе выконваюць хатнія заданні, тое зразумела. Таму перад праверкай яго я даю некалькі хвілін на роздум, каб вучні ўспомнілі што-небудзь са свайго жыцця. І той, хто не падумаў дома, мае шанс зрабіць гэта непасрэдна на ўроку, паслухаўшы адказы сваіх сяброў. Жыццёвы вопыт ёсць ва ўсіх, і яны вывучаюць тэарэтычныя веды, абапіраючыся на гэты вопыт".

Мы падышлі да тлумачэння новай тэмы. Якая гучала так: "Мой стыль узаемінаў". Кожнаму чалавеку ўласцівы свой стыль узаемінаў, які накладвае пазнавальны, характэрны адбітак на паводзіны і ўзаеміны ў любых сітуацыях.

Настаўніца задае вучням пытанні. Колькі стыляў узаемінаў яны ведаюць? Хто прыдумвае іх? Ад чаго залежыць выкарыстанне таго ці іншага стылю? Уплыў стылю ўзаемінаў на развіццё асобы? Больш адказаў гучала на пытанне аб залежнасці выкарыстання пэўнага стылю. Хтосьці з класа падагульніў: маўляў, ад усяго. А калі дакладней, дык - ад сітуацыі, ад суразмоўцы, ад выхаванасці і адукацыі, ад мэты, ад самаадчування і г.д.

З разнастайнасці прапанаваных зараз навукоўцамі класіфікацый стыляў Святлана Уладзіміраўна абрала для сваіх вучняў наступную. Стылі ўзаемінаў бываюць рытуальныя, маніпулятыўныя і гуманістычныя. Разглядаліся ўсе па-асобку. У кожнага народа, групы людзей, іх супольнасці існуюць абрады, якіх традыцыя абавязвае прытрымлівацца. Так, усе ведаюць, што пры сустрэчы з чалавекам трэба вітацца, а з больш блізкім спраўляцца пра яго здароўе і справы. З рытуальнага стылю пачынаюцца любыя стасункі паміж людзьмі. І ён лічыцца ўваходам (варотамі) у іншыя стылі ўзаемінаў.

Даведка. ***У Мінскай педагагічнай гімназіі прадмет псіхалогія выкладаецца 10 гадоў для вучняў 5-11 класаў. Канцэпцыя курса была распрацавана Л.В.Арловай, загадчыцай кафедры псіхалогіі Мінскага гарадскога інстытута павышэння кваліфікацыі кіруючых работнікаў і спецыялістаў адукацыі. Для кожнага ўзросту напісана свая праграма. Так, сямікласнікі вывучаюць "Старонкі гісторыі школы і педагогікі", "Псіхалогію ўзаемінаў".***

Маніпулятыўныя ўзаеміны можна лічыць такімі, пры якіх да суразмоўцы ставяцца як да сродку дасягнення знешніх у адносінах да яго мэтаў. Такім стылем карысталіся ўсе прысутныя ў класе. Настаўніца прапанавала прайграць знаёмую для вучняў сітуацыю. Наташы (вучаніцы) трэба адпрасіцца ў Пашы (настаўніка фізкультуры) з заняткаў. Дзяўчына кажа, што дрэнна сябе адчувае і пры гэтым у размове націскае на Пашыну дабрыню і спачуванне.

Святлана Уладзіміраўна звяртаецца да класа: "Як вы лічыце, можа, трэба аб'явіць лозунг "Смерць маніпулятарам!"?"

Вучні б з радасцю, бо ім невыносна, што дарослыя (так ім здаецца) ладзяць узаеміны з імі менавіта ў такім стылі. Але пагадзіліся, што і маніпулятыўны стыль мае права на існаванне - з добрымі намерамі, зразумела.

Рысы гуманістычнага стылю добра знаёмы дзецям. Сямікласнікі кажуць, што трэба любіць людзей, ставіцца да іх з павагай і дабрынёй. Яны адзначылі, што на гэтых запаведзях і будуюць свае ўзаеміны. Толькі цяпер яшчэ будуць ведаць, што называецца такі стыль гуманістычным.

Выснова такая: важнай асаблівасцю гуманістычнага стылю з'яўляецца тое, што чаканым вынікам узаемінаў з'яўляецца не падтрымка сацыяльных сувязей, як пры рытуальным, не выкарыстоўванне партнёра ў сваіх мэтах, як пры маніпулятыўным, а сумеснае змяненне ўяўленняў абодвух партнёраў, якое вызначаецца глыбінёй узаемінаў.

Разабраўшыся з класіфікацыяй, для замацавання пачутага класу было прапанавана паглядзець, як ужываюцца ўсе стылі ў жыцці. Урывак з амерыканскай кінастужкі "Штучны інтэлект". Дзеянне адбываецца ў адной сям'і, дзе адзінае дзіця (хлопчык) знаходзіцца ў коме. Урачы пакідаюць бацькоў без надзеі. Бацька вырашае ўзяць у сям'ю біяробата, падобнага, як кропля вады, да іх сына. Робіць ён гэта з гуманных мэтаў, каб аблегчыць боль сваёй жонкі. З дапамогай слоў-заклікання робат пераўтвараецца ў чалавека.

Для самастойнай работы сямікласнікі атрымалі заданне зрабіць графік або дыяграму сваіх стыляў узаемінаў.

І зразумела, што нельга абысціся без узнагарод за працу на ўроку. Настаўніца кажа, што сёння "выдатна" атрымалі: Наташа, Жэня, Паша, Ліза.

За што выстаўляюцца адзнакі?

(З інтэрв'ю з С.У.Радзьковай):

"Самай аб'ектыўнай ацэнкай можа быць ацэнка за псіхалагічны тэкст, які стварыў вучань пасля знаёмства з тэмай. Дзе ён гаворыць аб сваім разуменні пачутага, прыводзіць прыклады са свайго жыцця, з жыцця сяброў і з мастацкай літаратуры.

Я таксама ацэньваю вучня за яго актыўнасць падчас урока, аргументаванасць адказаў, за тое, як ён можа прымяніць свае веды на практыцы. Мы часта інсцэніруем эпізоды, дзе трэба выказваць свой погляд на вырашэнне праблемы. Калі адказы шчырыя і з тлумачэннямі (няхай, можа, і няправільныя), адзнака можа быць самай высокай".

Недзе прагучаў званок з урока. І я спяшаюся да дзяцей са сваім пытаннем, перш чым яны разбягуцца на перапынак.

- Навошта, на вашу думку, трэба ў школе такі прадмет як "Псіхалогія?"

Ліза:

- Псіхалогія збліжае людзей. Я заўсёды адпачываю на гэтым уроку, ён мяне супакойвае.

Антон:

- Калі б не было псіхалогіі, мы б горш ведалі сябе. Мы вучымся на занятках ладзіць стасункі. Я зразумеў, што з бацькамі трэба быць памякчэй і больш згаворлівым.

Наташа:

- Псіхалогія - навука пра чалавека, пра яго характар. Псіхолагі дапамагаюць людзям зразумець сябе, свае пачуцці і вырашыць праблемы.

Святлане Уладзіміраўне Радзьковай задаю такое ж пытанне. Вось што яна адзначае:

- Вялікая карысць такога прадмета ў школе ў тым, што так мы можам паказаць дзіцяці праблему яго ўзросту, ён зможа яе ўбачыць. Мы навучым яго назіраць за сабой, знаходзіць прычыну праблемы. А калі ты яе ведаеш, то табе лягчэй штосьці рабіць. Ты ўжо разумееш, якую дапамогу прасіць і ў каго. Непасрэдна на ўроках мы папярэджваем з'яўленне асобных праблем, нават без карэкцыйных заняткаў.

Прадмет вызначаецца сярод іншых школьных прадметаў. На яго ўроках дзеці адчуваюць сябе больш вольнымі, натуральнымі. Атмасфера - заўсёды дэмакратычная. Яны гэта бачаць, і я думаю, што цэняць.

Да прадмета "Псіхалогія" у гімназіі цікавасць вялікая. Методыка яго выкладання - арыгінальная, і гэта таксама прываблівае дзяцей. Да таго ж, яны выразна адчуваюць яго сённяшнюю практычную карысць. У гімназіі вось ужо трэці год выходзіць у свет часопіс "Псіхалогія ў школе", які "жыве" і "сілкуецца" меркаваннямі вучняў.

Урок псіхалогіі ў 7 "А" класе скончыўся для мяне непрыкметна. Здалося, што не хапіла часу для асабістых заўваг і назіранняў, я цалкам засяродзілася на той дзеі, якая вяршылася ў мяне на вачах. Таму мне захацелася яе паўтарыць. І папрасілася ў Святланы Уладзіміраўны застацца яшчэ на адзін яе ўрок. Ужо ў 7 "Б".

І так, другая серыя. Дэкарацыі - тыя ж, ідэя - таксама, змяняюцца толькі асноўныя выканаўцы. Я лаўлю сябе на думцы, што мяне ўжо ахапіў нейкі азарт, з'явілася больш пачуццяў і зацікаўленасці. Гэты ўрок таксама скончыўся для мяне неяк раптоўна.

Мне не было сумна на ім, бо, нягледзячы на тое, што тэму я слухала ў другі раз, паўтораў я не заўважыла. То быў ужо "Б" клас, і настаўніца, здавалася, з імі была ўжо іншай.

Святлана КІРСАНАВА.

Тэхналогіі

Клас Палуевай

Адной з першых працаваць па тэхналогіі "Крок за крокам" пачала настаўніца Таццяна Сяргееўна Палуева. 15 гадоў таму скончыла яна дэфекталагічны факультэт МДПІ імя Горкага, працавала ў дапаможнай школе-інтэрнаце Бялынічаў, а з 1991 года працуе настаўніцай пачатковых класаў сярэдняй школы №3 Стаўбцоў.

У верасні 1998 года Таццяна Сяргееўна прыняла падрыхтоўчы клас, а сёння яе выхаванцы - выпускнікі пачатковай школы.

Адукацыйная мадэль "Крок за крокам" ставіць перад сабой мэту сфарміраваць у дзяцей устойлівую вучэбна-пазнавальную цікавасць, садзейнічае паўнавартаснаму акадэмічнаму і асобаснаму развіццю дзяцей малодшага школьнага ўзросту, далучае да вучэбна-выхаваўчага працэсу бацькоў, супрацоўніцтва і партнёрства.

Гэтую задачу настаўніца Палуева ажыццяўляе праз працу ў цэнтрах на ўроку, работу над праектам і супрацоўніцтва з бацькамі. "Школа будучыні павінна стаць школай радасці, - лічыць Таццяна Сяргееўна. - Вельмі хочацца, каб нашы дзеці ішлі ў школу з радасцю, каб іх вочкі гарэлі вялікім жаданнем вучыцца".

Дзень у класе Т.С.Палуевай пачынаецца з ранішняй сустрэчы. Гэты від працы арыентаваны на задавальненне тых акадэмічных і сацыяльных патрэб дзяцей, ад якіх залежыць поспех іх навучання ў школе. Ранішнія сустрэчы выхоўваюць у вучняў звычку клапаціцца пра саміх сябе і іншых людзей, ствараюць жывую, адкрытую і сяброўскую атмасферу на ўвесь дзень, дапамагаюць выпрацоўцы рытуалаў і правіл, пераконваюць дзяцей у тым, што ўдзел кожнага з іх у агульнай працы мае вялікае значэнне. На ранішнія сустрэчы запрашаюцца бацькі, школьны псіхолаг, сацыяльны педагог, медыцынскія работнікі і інш.

Вось як праводзіць іх Таццяна Сяргееўна Палуева:

1. Вучні рассаджваюцца на дыване ў круг, вітаюцца, абменьваюцца навінамі, затым разгадваюць крыжаванку па рускай мове.
2. Вучні рассаджваюцца ў круг, вітаюць адзін аднаго. З імі гутарыць маці вучня - урач-тэрапеўт М.М.Ярмак. Тэма гутаркі - "Як правільна загартоўваць арганізм".
3. Вучні сядзяцца ў круг, вітаюцца, абменьваюцца навінамі. З імі праводзіць гульню сацыяльны педагог С.А.Андрыенка па тэме "Права на асабістую абарону дзяцей, якія трапілі ў экстрэмальныя сітуацыі".

Умела арганізуе Таццяна Сяргееўна і працу ў цэнтрах развіцця - матэматычным, даследчым, канструктарскім, драматычным, цэнтрах пісьменнасці, чытання і творчасці, прычым не толькі ва ўрочны, але і ў пазаўрочны час пры рабоце над праектам. Вучні свабодна выбіраюць занятак у залежнасці ад сваіх інтарэсаў.

У цэнтрах назапашаны разнастайная энцыклапедычная літаратура, матэрыял для правядзення доследаў, розныя прыборы і інструменты, калекцыя карысных выкапняў, гербарый, муляжы садавіны і агародніны, пластыкавыя бутэлькі, металічныя і пластмасавыя коракі і іншыя бяспечныя матэрыялы, ёсць магнітафон, аўдыё - і відэазапісы музычных і літаратурных твораў, розныя цацкі, гульневы матэрыял.

Вось як педагог арганізуе працу ў цэнтрах на ўроку матэматыкі ў падрыхтоўчым класе. Для паспяховай дзейнасці вучняў ствараецца матэматычны цэнтр. У ім знаходзяцца розныя матэматычныя гульні, лато, вагі з гірамі, гадзіннікі, кубкі, наборы таблічак з лічбамі і матэматычнымі дзеяннямі, табліцы лічбаў ад 2 ад 10 і г.д.

Усе матэрыялы размяшчаюцца на стэлажах так, каб дзіця магло ў любы час узяць тое, што яму трэба для працы. Прычым большасць матэрыялаў падрыхтавана самімі бацькамі.

Для арганізацыі гульневай дзейнасці на ўроку матэматыкі клас дзеліцца на некалькі груп (3-4). Дзяленне на групы адбываецца перад урокам пры дапамозе латарэі, "чароўнага" мяшочка, а таксама па днях нараджэння і г.д. Варыянтаў вельмі шмат, але галоўнае правіла, якога прытрымліваецца настаўніца, - захаванне асноўнага прынцыпу тэхналогіі "Крок за крокам" - свабода выбару.

На пэўным этапе ўрока групы дзяцей рассаджваюцца за круглыя сталы і атрымліваюць заданне. Яно можа быць аднолькавае для ўсіх груп, калі педагог сочыць за выбраным спосабам вырашэння праблемы ў групах, дзе ёсць вядучы - найбольш падрыхтаваны вучань, які з'яўляецца памочнікам настаўніка.

Праца ў групах дае выдатныя вынікі. Вучні маюць магчымасць выслухаць тлумачэнні сваіх таварышаў, набываюць навыкі самастойна рабіць высновы, абагульняць матэрыял, дакладна, лаканічна выказваць думкі. Дзіця не баіцца памыліцца, вучыцца адстойваць сваю думку.

Арганізуючы працу на ўроку ў розных цэнтрах, Таццяна Сяргееўна выкарыстоўвае больш шырокі спектр заданняў. Напрыклад, падбіраючы матэматычную задачу, настаўніца ўлічвае тое, што, працуючы ў розных цэнтрах, дзеці будуць па-рознаму афармляць рашэнне гэтай задачы. У матэматычным цэнтры рашаюць задачу, складаючы матэматычны выраз; у навуковым цэнтры вучні перабудоўваюць умову задачы; у выяўленчым - дэманструюць рашэнне ў выглядзе малюнка; у канструктарскім - робяць чарцёж да задачы. Гэта дазваляе паказваць розныя шляхі і спосабы рашэння і зрабіць выснову, што любы спосаб прыводзіць да аднаго і таго ж выніку.

Калі ў цэнтрах ідзе праца па рашэнні прыкладаў, то настаўніца сочыць, каб дзеці не адчулі манатоннасці вылічальных аперацый. У цэнтры гульні дзеці выконваюць складанне і рашэнне прыкладаў, выкарыстоўваючы кубікі. У выяўленчым цэнтры рашэнне прыкладаў суправаджаецца стварэннем рознакаляровага малюнка.

У канструктарскім цэнтры для рашэння прыкладаў вучні выкарыстоўваюць каляровыя кубікі з канструктара "Лега", у матэматычным дзеці рашаюць прыклады і размяшчаюць іх у ланцужок па меры ўзрастання ці ўбывання вынікаў. У навуковым цэнтры даюць падрабязнае тлумачэнне алгарытму рашэння прыкладаў.

Вучням Таццяны Сяргееўны ніколі не бывае сумна і нецікава на ўроках. Многія пасля заняткаў не хочуць ісці дамоў, просяць яшчэ пагуляць, узяць заданні з сабой для працы дома.

Характэрнай рысай адукацыйнай мадэлі "Крок за крокам" з'яўляецца праца над праектам. За больш як тры гады працы сумесна з бацькамі былі вывучаны наступныя праекты: "Я і маё імя", "Навагодняя казка", "Грыбы", "Хлеб - усяму галава", "Наш горад", "Свет акварыума", "Бульба", "Усё пра чай", "Агонь - сябар і вораг", "Сланы", "Матылькі". Працуючы над праектам, Таццяна Сяргееўна дае магчымасць кожнаму вучню глыбока спазнаць навакольны свет, развіць свой інтэлект, раскрыць таленты і магчымасці.

Каб работа над праеткам была эфектыўнай, у пачатку навучальнага года настаўніца прапануе бацькам і вучням тэматыку праектаў, выказвае сваю думку аб тым, што найбольш цікавае для іх, што яны жадаюць выбраць. Пасля гэтага выбіраюцца тэмы праектаў.

Колькасць праектаў залежыць ад інтарэсаў дзяцей. Калі ім цікава працаваць па тэме, калі яны накопліваюць разнастайны матэрыял, то праца можа доўжыцца два месяцы. Калі ж тэма не захапіла дзяцей, дык такі праект можна закрыць і праз тыдзень.

Пасля таго як праект выбраны, дзецям прапануецца на адным лістку напісаць, што ім вядома па дадзенай тэме, а на другім - пра што яны хацелі б даведацца. І ў залежнасці ад гэтага плануецца работа, распрацоўваюцца яе напрамкі. Форма можа быць наступнай:

1. Складанне "павуцінкі".
2. Планаванне па цэнтрах развіцця.
3. Планаванне па этапах работы.

Як вынік працы над праектам - яго абарона.

Яна звычайна праводзіцца ў форме гульні ("Зорны час", "Шчаслівы выпадак", "Поле цудаў" і інш.)

Важным этапам работы па тэхналогіі "Крок за крокам", які накіраваны на фарміраванне самасцвярджэння дзіцяці ў калектыве, з'яўляецца выбар "супердзіцяці". Гэтая праца дае вучням магчымасць адчуць сябе асобай, расказаць пра сябе і сваіх бацькоў, пра свае захапленні. На першым бацькоўскім сходзе настаўніца пазнаёміла дарослых з правіламі правядзення гульні. Трэба сказаць, што бацькі актыўна ўключыліся ў працу. За выхадныя дні яны (і не толькі яны, але і бабулі і дзядулі, дзядзькі і цёткі) афармлялі газету, прысвечаную сваім дзецям. Першае "супердзіця" выбірае звычайна настаўніца пры дапамозе латарэі, лічылкі і інш. Затым выбар робіць само "супердзіця". На спецыяльным стэндзе вывешваецца імя і фотаздымак дзіцяці, і на працягу ўсяго тыдня яно прыходзіць у школу святочна апранутым і знаходзіцца ў зоне павышанай увагі. Па жаданні іншыя дзеці прыносяць яму сувеніры, падарункі, выказваюць розныя пажаданні.

У ролі "супердзіцяці" (а гэта вельмі важна) пабывалі ўсе вучні Таццяны Сяргееўны. Адукацыйная тэхналогія "Крок за крокам" прадугледжвае актыўны ўдзел бацькоў у вучэбна-выхаваўчым працэсе. Разумеючы гэта, Таццяна Сяргееўна яшчэ на першым бацькоўскім сходзе расказала дарослым аб сутнасці новай адукацыйнай мадэлі, іх ролі ў выхаванні і навучанні сваіх дзяцей, акрэсліла асноўныя напрамкі супрацоўніцтва бацькоў з настаўнікам і класам, склала графік наведвання бацькамі заняткаў, расказала, якія перспектывы ў развіцці ва ўзаемаадносінах паміж дзецьмі і бацькамі дае гэтая тэхналогія.

Большасць бацькоў адгукнулася на прапанову педагога прыняць актыўны ўдзел у жыцці класа. Дзейсная дапамога была аказана ў стварэнні вучэбна-развіццёвага асяроддзя (падбор абсталявання для цэнтраў, літаратуры для працы па выбраных праектах), вырашаны шматлікія гаспадарчыя пытанні.

Другім этапам працы з бацькамі быў выбар дзеяздольнага бацькоўскага камітэта. У яго ўвайшлі людзі, якія ўмеюць і жадаюць працаваць разам з настаўнікам.

Бацькі рэгулярна прыходзяць у клас, наведваюць урокі, разам з дзецьмі працуюць у цэнтрах і над праектам, удзельнічаюць у яго абароне, арганізуюць экскурсіі і паходы. Дзеці разам з бацькамі некалькі разоў выязджалі ў школу-інтэрнат з канцэртамі і гуманітарнай дапамогай.

Цікава, змястоўна праводзіць настаўніца класныя бацькоўскія сходы, якіх бывае 4-5 у год. На іх абмяркоўваюцца найбольш вострыя пытанні вучэбна-выхаваўчага працэсу, падводзяцца вынікі, вызначаюцца шляхі эфектыўнага супрацоўніцтва сям'і і школы. Па меры неабходнасці збіраюцца і мінісходы для некалькіх бацькоў, дзе разглядаюцца пытанні, што датычаць пэўнай групы дзяцей або іх сем'яў.

"Многія ў мяне пытаюцца, чым і як я зацікавіла бацькоў сваіх вучняў, - прызнаецца Таццяна Сяргееўна. - Я думаю, што бацькі мне проста паверылі і аказаліся неабыякавымі людзьмі".

Наведаўшы і прааналізаваўшы ўрокі і мерапрыемствы настаўніцы Палуевай, упэўніваешся, што дзеці камфортна адчуваюць сябе, свабодна ўмеюць трымацца адзін з адным, з настаўнікамі, бацькамі, у іх з'явілася ўстойлівая цікавасць да пазнання навакольнага свету. Праведзеная педагогам праца згуртоўвае дзяцей і бацькоў, дапамагае знаходзіць аднадумцаў. Выхаванцы Таццяны Сяргееўны наведваюць школу юных інтэлектуалаў, якая дзейнічае ў сярэдняй школе №3, і часта з'яўляюцца пераможцамі ў розных гульнях і конкурсах, алімпіядах.

Вопытам сваёй працы Т.С.Палуева ахвотна дзеліцца з калегамі не толькі ў школе і раёне, але і ў вобласці (выступала на навукова-практычнай канферэнцыі настаўнікаў, якія працуюць па тэхналогіі "Крок за крокам", МАІПК, май 2001 г.).

У раёне створаны клуб "Будучыня", работу якога каардынуе арганізатар аддзела адукацыі Леанарда Вячаславаўна Карпуць. Клуб аб'ядноўвае педагогаў раёна, якія працуюць па тэхналогіі "Крок за крокам", а таксама выхавальнікаў групы падоўжанага дня і намеснікаў дырэктараў па вучэбна-выхаваўчай рабоце. Кожны год клуб пачынае заняткі ў сярэдняй школе №3. Таццяна Сяргееўна расказвае пра набыткі і цяжкасці, вядзе ўрокі, дэманструе абарону праектаў. У раёне з кожным годам становіцца ўсё больш і больш прыхільнікаў гэтай новай адукацыйнай мадэлі.

Ванда ДЗЯМ'ЯНКА, метадыст вучэбна-метадычнага кабінета раённага аддзела адукацыі Стаўбцоўскага раёна.

У практыку работы школ Стаўбцоўскага раёна Мінскай вобласці ўведзена навучанне па тэхналогіі "Крок за крокам"... Па гэтай адукацыйнай мадэлі працуюць ужо дзесяць класаў (у №1 і №2 Стаўбцоў, Дзераўнянскай, Старасвержанскай, Вішнявецкай і Коласаўскай сярэдніх сельскіх школах). У наступным навучальным годзе плануецца адкрыць яшчэ па аднаму класу ў першай і трэцяй гарадскіх школах і Дзераўнянскай сярэдняй школе.

НА ЗДЫМКУ: Таццяна Сяргееўна Палуева і яе вучні ў час абароны праекту "Матылькі".

Партрэт сельскай школы

Знак роўнасці

Паставіць сёння паміж гарадской і сельскай школай знак роўнасці ніхто не адважыцца. І вучні ў іх быццам бы розныя, і настаўнікі выкладаюць па-рознаму, маўляў, узровень не той, ды і ўмовы вызначаюцца "непадобнасцю". Наконт вучняў і настаўнікаў паспрачацца яшчэ можна, а што датычыцца ўмоў, дык аргументаў для спрэчкі, думаю, не хопіць, бо супраць ізаляванасці сельскай школы ад так званай цывілізацыі нічога не скажаш, хоць ёсць і прагрэсіўныя школы ў беларускіх вёсках.

Кіраўская сярэдняя школа Віцебскага раёна па сваім статусе з'яўляецца сельскай школай. У ёй вучыцца 246 вучняў і працуе 31 настаўнік. Асацыяцыі з вясковай школай у мяне былі традыцыйныя - аднапавярховы будынак, вучняў няшмат, затое шмат праблем, асабліва матэрыяльнага плана. А тут на ганку двухпавярховага цаглянага будынка мяне з усмешкай сустрэла дырэктар - Людміла Аляксандраўна Арцёменка і адразу пачала знаёміць са школай. Яна хоць і не дабудавана (няма актавай і спартыўнай залы), але класныя пакоі -чыстыя і даволі ўтульныя, на калідорных сценах вісяць малюнкі дзяцей, вельмі камфортная тут сталоўка. Умовы быццам бы нічога сабе, значыць, шмат увагі павінна надавацца навучальнаму працэсу, яго якасці, што Людміла Аляксандраўна пракаменціравала так:

- Вясковыя школы шукаюць свае шляхі развіцця. У нас ёсць выхад у Лужаснянскую школу-інтэрнат-гімназію для здольных і таленавітых дзяцей. У ёй вучацца пяць вучняў з нашай школы. Семнаццаць чалавек працягваюць вучобу ў гарадскіх гімназіях, таму адпаведная падрыхтоўка вядзецца. Дарэчы, і паступленне нашых выпускнікоў у вышэйшыя навучальныя ўстановы краіны даказвае, што сельскія настаўнікі працуюць. У мінулым навучальным годзе з 17 выпускнікоў амаль палова паступіла ў ВНУ. Гэта нармальны паказчык для вясковай школы. Да таго ж школа працуе ў рэчышчы засваення дзяржаўнай адукацыйнай праграмы "2100" - пераход да 12-гадовага навучання. Ужо не першы год у нас дзейнічае праграма развіццёвага навучання, выкладаюцца псіхалогія, курс "Дзелавы чалавек", прадметы эканамічнага профілю. У будучым плануем супрацоўнічаць з філіяламі Беларускага дзяржаўнага эканамічнага універсітэта, што знаходзіцца ў Віцебску (былая бухгалтарская школа), - адкрыць эканамічны клас, пачаць профільную адукацыю, увесці такія падметы як бухгалтарскі ўлік, прыкладная эканоміка, каб нашы выпускнікі мелі магчымасць атрымаць спецыяльнасць бухгалтара.

Безумоўна, дзесьці мы адстаем ад школ гарадскіх, але трэба ўлічваць матэрыяльную базу сельскіх школ. Хацелася б мець добры камп'ютэрны клас, выхад у Інтэрнет, метадычнае забеспячэнне на ўзроўні, і падручнікі павінны адпавядаць часу. Нам абяцалі прыкласці да падручніка поўны метадычны комплекс, чаго не маем па сённяшні дзень.

Асноўнымі прыярытэтамі сучаснай школьнай адукацыі з'яўляюцца асобасна-арыентаваны падыход у навучанні і гуманізацыя таго ж навучання. Гэтыя прынцыпы з'яўляюцца асноўнымі ў працы педагагічнага калектыву Кіраўскай сярэдняй школы. У ёй ужо не першы год настаўнікі працуюць у рамках праграмы інтэграванага навучання. Вучнямі школы з'яўляюцца дзеці з затрыманым псіхічным развіццём, з асаблівасцямі маўлення. Трэба прыкласці шмат намаганняў, каб такія дзеці адчувалі сябе ў сценах звычайнай школы ўтульна. Па словах Людмілы Аляксандраўны Арцёменка, настаўнікі прыклалі шмат намаганняў, праводзячы работу з бацькамі і вучнямі. Яшчэ ў школе працуюць псіхолаг і дэфектолаг. Згаданыя дзеці вучацца ў звычайных класах, што дае ім магчымасць развівацца ў нармальных умовах. Канешне, яны патрабуюць асаблівай увагі і цярпімасці як з боку настаўнікаў, так і з боку аднакласнікаў, але, тым не менш, маюць поўнае права вучыцца ў нармальнай школе.

Акрамя праграм развіццёвага інтэграванага навучання, у школе знайшла сваё месца і праграма дыферэнцыраванага рознаўзроўневага навучання. За кошт школьнага кампанента вучням даецца магчымасць выбраць той узровень набыцця ведаў, які адпавядае іх магчымасцям і здольнасцям. Напрыклад, у мінулым навучальным годзе ў школе быў 9-ы клас, які падзялілі на тры групы па прадмеце "Руская мова"- павышаны, сярэдні і нізкі. У гэтым класе працавалі тры настаўнікі. Кожная група павінна была вучыцца па агульнай праграме, але розніца была ў аб'ёме і засвоенасці ведаў. Здаралася так, што некаторыя дзеці па некалькі разоў на працягу года пераходзілі з адной групы ў другую. Праграма дыферэнцыраванага рознаўзроўневага навучання дапамагае выявіць вучню схільнасці да таго ці іншага прадмета. Калі дзіця паказвае слабыя веды ў філалагічным напрамку, дык вучань можа аказацца выдатнікам у матэматыцы або фізіцы. Але той узровень ведаў па філалогіі, які яму прыдасца ў жыцці, усё роўна атрымае. Гэтая праграма ў школе дзейнічае ўжо пяць гадоў, і вынікі, безумоўна, ёсць. Узяць хаця б той працэнт паступлення ў ВНУ, пра які гаварылася вышэй, і тое, што выхаванцы Кіраўскай сярэдняй школы з'яўляюцца навучэнцамі віцебскіх гімназій і ліцэяў.

Кіраўская школа не першы год рушыць па шляху рэформы. Другі год у ёй дзейнічае 10-бальная сістэма адзнак. Сваімі ўражаннямі падзяліліся як вучні, так і настаўнікі. Вучні займелі магчымасць атрымлівць справядлівую адзнаку. "Лічу, што 10-бальная сістэма - гэта добра, - гаворыць дзесяцікласніца Таццяна Курбачова. - Раней, напрыклад, "тройка" магла быць моцная або слабая, а зараз можна паставіць "адзінку", "двойку", "тройку" і "чацвёрку". Па англійскай мове ў мяне была моцная "пяцёрка", і ў аднакласніка таксама "пяцёрка", але з нацяжкай. Цяпер камусьці ставяць "чацвёркі", а камусьці - "сямёркі" - справядліва". Васьмікласніца Ірына Пішчэйка дадала: "10-бальная сістэма дае больш магчымасцяў зарабіць добрую адзнаку. А атрымаць яе стала куды складаней, чым раней. Да ўрока трэба рыхтавацца не толькі па падручніку, але і шукаць дадатковую літаратуру".

У гаворку ўступіла дырэктар: "Вучню лягчэй ў плане маральным. Ён атрымлівае той бал, які заслугоўвае. А настаўніку пакуль цяжка, бо ён скаваны стэрэатыпам пяцібальнай сістэмы". Тое, што настаўніку псіхалагічна цяжка адаптавацца да новай сістэмы, пацвердзіла і настаўніца англійскай мовы Ларыса Сямёнаўна Давыдзёнак:

- У працу па 10-бальнай сістэме ўключылася ўся школа, але калі казаць пра сябе, то мне цяжкавата, хоць і разумею, што 5-бальная сістэма - учарашні дзень. Цяжка перабудавацца псіхалагічна, таму настаўніку неабходна дапамога, напрыклад, можна стварыць нейкую сістэму патрабаванняў адносна кожнай адзнакі 10-бальнай сістэмы.

Сапраўды, дапамога настаўніку трэба як псіхалагічная, так і метадычная. 10-бальная сістэма ацэнкі ведаў пакуль знаходзіцца ў стане апрабацыі, таму розныя праблемы, з ёю звязаныя, - з'ява нармальная.

Што ж датычыцца Кіраўскай сярэдняй школы, то яна, па-мойму, заслугоўвае знака роўнасці з гарадской. Упэўнена, што далёка не кожная гарадская школа працуе па такой колькасці інавацый, як Кіраўская, ды і не кожная апрабіруе 10-бальную сістэму. А калі гаварыць пра вучнёўскі і педагагічны калектыў школы, дык ён заслугоўвае асаблівай увагі. Трэба пазбаўляцца ад штампаў - "гарадская" і "сельская" школа, хоць у апошняй ёсць прычыны, а дакладней, умовы стаяць на прыступку ніжэй.

Вольга ДУБОЎСКАЯ.

Перыёдыка

"Псіхалогія" — часопіс ваш і для вас

Выйшаў у свет 25-ы выпуск часопіса "Псіхалогія". Самае дарагое з таго, што здзейснілася, - тое, што ўжо склаліся дзве ўзаемапранікальныя супольнасці - аўтары і чытачы, удасканальвалася і развівалася структура часопіса, вызначыўся яго жанр.

Сёння матэрыялы, якія мы атрымліваем ад нашых аўтараў, размяшчаюцца ў 29 рубрыках, што сведчыць аб вялікай тэматычнай разнастайнасці. Аналіз напаўняльнасці рубрык-раздзелаў адлюстроўвае не проста аўтарскую актыўнасць – ён дэманструе прыярытэтную тэматыку навуковых даследаванняў і, у вядомай ступені, стан псіхалагічнай навукі ў нашай краіне – Рэспубліцы Беларусь.

Найбольшую "ўдзельную" вагу маюць раздзелы: "Новыя даследаванні", "Псіхалогія педагагічнага ўзаемадзеяння", "Псіхолаг – псіхолагу", "Энцыклапедыя практычнага псіхолага", "Методыка выкладання псіхалогіі", "Псіхалогія за мяжой", "Пакой псіхалагічнай разгрузкі", "Крок у навуку" і інш. Вялікую работу правёў часопіс па папулярызацыі і навуковаму асэнсаванню ідэй Л.С.Выгоцкага.

У раздзеле "Госць нумара" выступілі такія вядомыя псіхолагі, як А.А.Бадалёў, В.П.Зінчанка, У.Л.Марышчук, Н.В.Кузьміна, В.М.Панфёраў, Марвін Чарнофф, Сярэна М. Вяджэці, Р.Шаін, А.А.Рэан, Флоранс Л. Дэнмарк, Сцівен Каган і інш. Гасцямі часопіса былі псіхолагі ЗША, Швейцарыі, Харватыі, Польшчы, Вялікабрытаніі, Швецыі, Фінляндыі.

Мы з задавальненнем прадастаўлялі старонкі "Псіхалогіі" вядучым вучоным рэспублікі – Ф.І.Івашчанку, С.В.Кандрацьевай, Л.М.Рожынай, Л.А.Кандыбовічу і многім іншым. Часопіс стаў сапраўднай трыбунай для маладых, пачынаючых вучоных-псіхолагаў. Мы спадзяёмся, што яго рубрыкі не проста фіксуюць тэматычную і жанравую разнастайнасць псіхалагічных даследаванняў, а і стымулююць навуковыя пошукі ў новых напрамках: "Гісторыя псіхалогіі", "Псіхалогія і здароўе", "Крызісная псіхалогія".

З адабрэннем сустрэлі чытачы нашу партрэтную галерэю "Выдатныя псіхолагі свету".

Мы спадзяёмся, што хаця б у якойсьці ступені выканалі адну з праграмных заяў, з якіх пачаўся першы выпуск: "Псіхалогія – часопіс ваш, для вас і пра вас".

Свой вялікі твор "Восень" А.С.Пушкін заканчвае знамянальнымі радкамі:

Плывет.
Куда ж нам плыть?
....
....

Гэтыя два радкі самага велічнага і таямнічага са шматкроп'яў уяўляюцца мне першым вопытам праектыўнага тэста. Куды ж нам плыць? Напэўна, у бок паглыблення тэарэтычнага ўзроўню часопіса, у бок павышэння яго тэхналагічнасці і практычнасці, у бок... Зрэшты, мы чакаем ад вас, дарагія чытачы, прапаноў і ўласных адказаў на гэтае пытанне.

Наш часопіс адкрыты для ўсіх, хто жадае дабра айчыннай псіхалогіі. Спадзяёмся, што яго чытачы і надалей застануцца з намі, што ў суполку аўтараў "Псіхалогіі" ўвальюцца свежыя сілы, каб часопіс прыносіў як мага больш карысці псіхалагічнай навуцы і практыцы рэспублікі.

Я.Л.КАЛАМІНСКІ,
галоўны рэдактар часопіса "Псіхалогія", доктар псіхалагічных навук, прафесар, загадчык кафедры агульнай і дзіцячай псіхалогіі і навуковы кіраўнік факультэта прыкладной псіхалогіі БДПУ імя Максіма Танка.

Да ўвагі менеджэраў адукацыйных устаноў!

Працягваецца падпіска на часопіс "Кіраванне ў адукацыі".

На яго старонках вы знойдзеце самыя розныя матэрыялы пра актуальныя праблемы ў сферы адукацыі, пра накірункі іх вырашэння. Вопыт і перспектывы рэформы адукацыі, тэорыя і практыка кіравання, тэхналогіі кіравання і навучання, прафесійны рост кіраўніка, замежны вопыт – вось няпоўны пералік тых рубрык, змест якіх абавязкова зацікавіць вас.

Падпісвайцеся на наш часопіс і вы заўсёды будзеце ўладальнікам самай надзённай і практыка-арыентаванай інфармацыі.

Нашы індэксы: 75058 – для індывідуальных падпісчыкаў і 00119 – для арганізацый.

Реализовать программу воспитания детей и молодежи

В 2002 году основное внимание редколлегии журнала "Праблемы выхавання" будет уделяться реализации "Концепции воспитания детей и молодежи в Республике Беларусь", государственной программы "Воспитание детей и учащейся молодежи в Республике Беларусь на 2000–2005 гг." и резолюции Второго съезда учителей Беларуси.

Журнал "Праблемы выхавання" будет не столько освещать проблемы воспитания, сколько раскрывать пути их решения. Он адресован всем, кто занимается организацией воспитательной работы с учащимися: директорам школ, заместителям директоров средних школ по воспитательной работе, классным руководителям, воспитателям групп продленного дня, социальным педагогам, педагогам-организаторам, родителям. В журнале более двадцати рубрик, в том числе: "Государство и дети", "Теория", "Методика", "Альтернативные программы и проекты", "Социум", "Детское движение", "Семейное воспитание", "Адрес опыта", "Грустная статистика", "Экология детства", "Празднуйте с нами", "Игротека", "Книжная полка воспитателя". Материалы под этими рубриками освещают новые и новейшие достижения теории и методики воспитания. Особое внимание уделяется гуманистической педагогике, методике воспитания, построенной на этике ненасилия, культурологическому подходу в содержании воспитания, открытым воспитательным системам, самовоспитанию и подготовке учащихся к саморазвитию, взаимодействию основных социальных институтов воспитания, новым технологиям организации воспитательного процесса, управлению и самоуправлению в воспитании учащихся.

Авторами журнала являются ведущие ученые и педагоги-практики нашей страны, Москвы, Санкт-Петербурга, других городов СНГ в области философии, педагогики, психологии, социологии, теории воспитания.

Выходит журнал один раз в квартал.

В.Т.КАБУШ,
главный редактор журнала "Праблемы выхавання", профессор, первый проректор Академии последипломного образования.

Итоги и перспективы

Первый выпуск журнала "Фізічная культура і здароўе" вышел в свет в 1995 году. Наступающий 2002 год знаменует собой 7-й год жизни нашего издания.

За это время четко определилась главная направленность журнала на освещение современных проблем методики учебной работы по физическому воспитанию школьников: систематизация средств физического воспитания, формирование необходимых учащимся физкультурных знаний, обучение двигательным умениям и навыкам, развитие физических качеств, контроль за результатами физического образования школьников... Этим проблемам было посвящено 89 журнальных статей, т.е. почти третья часть всех опубликованных материалов. Всего же нашли свое место в журнале 242 научно-методические публикации. Из них 225 статей посвящено школьной проблематике, 10 – физическому воспитанию в ССУЗах и вузах и 7 статей – воспитанию дошкольников.

Знания – главный составной компонент развития устойчивого и глубокого интереса школьников к физкультурным занятиям. К сожалению, методика формирования знаний на уроках физической культуры практически не разработана, и учителя не владеют эффективной методикой передачи знаний в необычных (внеклассных) условиях спортивного зала, стадиона и т.п. В России, например, из этих соображений обсуждается вопрос проведения каждого третьего теоретического урока физической культуры в неделю не в спортивном зале, а в помещении класса, сидя за партами. Такое решение вопроса, снимая проблемы формирования физкультурных знаний и наличия необходимой спортивной базы, вновь возвращает нас к негативным трудностям прошлого, когда при двух практических уроках физической культуры в неделю нарушались преемственность и непрерывность процесса обучения двигательным умениям и навыкам, развития физических качеств. Снижалась тренирующая (развивающая), а вместе с ней и оздоровительная продуктивность уроков физической культуры. Этому вопросу редколлегия журнала уделяет особое внимание, хотя обилием статей этой тематики мы не можем похвастаться.

В стране сложилось тревожное положение с состоянием здоровья школьников. С каждым годом увеличивается число учащихся, страдающих различными хроническими заболеваниями, освобожденных от уроков физической культуры, количество выпускников школ, имеющих ограничения по состоянию здоровья. Многочисленные исследования показали, что включенность детей в систематические занятия физической культурой и спортом способствует нормализации показателей здоровья, физического развития и физической подготовленности. Это не только уроки физической культуры, которые покрывают дефицит двигательной активности учащихся только на 25 %, но и разнообразие форм направленного использования физической культуры и спорта в режиме учебного и продленного дня школы, во внеклассной работе, по месту жительства детей, в семье и внешкольных детских спортивных учреждениях. Различным проблемам организации этой работы было посвящено немало статей в журнале. В них раскрываются не только общие вопросы организации здорового образа жизни, двигательной активности и состояния здоровья детей, но и даются конкретные рекомендации по методике и организации внеклассных занятий по физической культуре и спорту, закаливанию детей, нормированию нагрузок на занятиях физическими упражнениями с оздоровительной направленностью и т.п.

Большое внимание в журнале уделяется вопросам укрепления и совершенствования материально-спортивной базы образовательных учреждений. Это и понятно, ведь наличие и качество имеющегося в школе спортивного инвентаря и оборудования во многом определяют эффективность организации процесса физического воспитания. Поэтому многие публикации журнала посвящены рекомендациям по разработке, изготовлению и использованию нестандартного спортивного инвентаря и оборудования, которые могут быть сделаны руками школьного учителя физической культуры.

Накопленный журналом опыт, требования современной жизни, развитие системы образования, отклик наших читателей свидетельствуют, что журнал в целом идет в ногу со временем, поднимает и рассматривает наиболее острые и злободневные проблемы физического воспитания подрастающих поколений.

В ближайших номерах редакция планирует опубликовать статьи, посвященные формированию устойчивых мотивов физического самосовершенствования, ориентации физического воспитания на усиление его оздоровительной направленности.

По-прежнему одной из центральных тем журнала будет учебная работа.

Коллектив редакции стремится активно участвовать в реализации концепции физического воспитания и Государственной программы "Воспитание детей и учащейся молодежи в Республике Беларусь в 2000–2005 гг.".

А.А.ГУЖАЛОВСКИЙ,
доктор педагогических наук, профессор, главный редактор журнала "Фізічная культура і здароўе".

Только в нашем журнале

Журнал "Чалавек. Грамадства. Свет" ориентируется в своем содержании на широкий круг читателей и прежде всего на учителей обществоведения, преподавателей гуманитарных наук, учащихся старших классов и студентов вузов.

Публикуемый в журнале материал разнообразен. За шестилетнее существование издания установились рубрики: "Гуманистические приоритеты", "Теория гуманизма", "Новости науки", "Страницы учебника", "Вопросы методики", "Консультации", "Человек: цифры и факты", "Размышления, мнения, предложения" и др.

Редколлегия стремится привлечь к работе в журнале интересных авторов как сферы высшего образования и науки, так и талантливых учителей-практиков. Так, в 2001 году опубликованы статьи кандидата педагогических наук С.В.Панова "Организация представления и усвоения материала по курсу "Человек. Общество. Государство"; доктора юридических наук, профессора, председателя Конституционного суда Республики Беларусь Г.А.Василевича "Конституционное развитие Республики Беларусь"; кандидата философских наук Н.И.Губарева "Деньги: экологические и социальные аспекты"; доцента, кандидата философских наук Е.В.Беляевой "Права человека как моральная ценность"; доктора философских наук, профессора А.А.Круглова "Беседы о Библии"; учителя высшей категории, постоянного автора нашего журнала М.А.Кана "Гуманистический потенциал педагогического творчества" и др.

В 2002 г. предполагается продолжить публикации разделов учебного пособия "Мир социального действия" (X класс) по курсу "Человек. Общество. Государство" и начать публикацию книги "Мир культуры" (учебное пособие для XI класса по тому же предмету). Будут также помещены в журнале материалы о религиозных конфессиях в Республике Беларусь, о процессах глобализации в современном мире, о сущности терроризма как социального нигилизма, о школьных конфликтах, различные консультации к урокам и другие интересные и полезные учителю публикации.

Редакция журнала хотела бы в наступающем году упрочить "обратные связи" с читателями и ожидает от них статей об опыте работы по обществоведческим предметам, о методике преподавания курса "Человек. Общество. Государство", о волнующих учителя проблемах.

Ю.А.ХАРИН,
главный редактор журнала "Чалавек. Грамадства. Свет", доктор философских наук, зав. кафедрой философии БГУИиР.

Положение

о Республиканском конкурсе юных интеллектуалов

I. Учредители:
Министерство образования Республики Беларусь
Европейский гуманитарный университет
Минский дворец детей и молодежи

II. Цели и задачи:
1. Выявление одаренных учащихся средних общеобразовательных, специализированных и профессионально-технических учебных заведений Республики Беларусь.
2. Создание условий для раннего профессионального самоопределения учащихся и возможностей включения их в систему непрерывного образования: школа – вуз.

III. Условия проведения:
1. Конкурс проводится на базе МДДиМ и ЕГУ с 21.02.02 г. по 23.02.02 г. по следующим дисциплинам:
1) математика;
2) информатика;
3) французский язык;
4) человек и общество;
5) мировая художественная культура.
2. В конкурсе принимают участие учащиеся средних общеобразовательных и специальных учебных заведений в возрасте 15–17 лет.

Примечание: *Участие в конкурсе предполагает организационный взнос в размере одной минимальной заработной платы.*

IV. Содержание конкурса
Направление: ***информационные технологии.***
Конкурс по математике.
1-й тур. 21.02.2002г. (с 11.00 до 14.00) письменная работа по математике. Задания предлагает кафедра математики и информатики факультета информационных технологий ЕГУ.
2-й тур. 23.02.2002г. собеседование с деканом факультета информационных технологий конкурсантов, прошедших во 2-й тур* конкурса по результатам предыдущего.
Конкурс по информатике.
1-й тур. 22.02.2002г. (с 10.00 до 14.00) выполнение подготовленных кафедрой математики и информатики практических заданий на компьютере в операционной системе "Windows" на базе компьютерных классов ЕГУ.
2-й тур. 23.02.2002г. собеседование с деканом факультета информационных технологий конкурсантов, прошедших во 2-й тур* конкурса по результатам предыдущего.
Направление: французский язык.
1-й тур. 21.02.2002 г. (с 11.00 до 14.00) письменная работа по грамматике и лексике французского языка. Тесты предоставляются франко-белорусским факультетом политических и административных наук ЕГУ.
2-й тур. 22.02.2002 г. собеседование с деканом франко-белорусского факультета политических и административных наук ЕГУ конкурсантов, прошедших во 2-й тур* конкурса по результатам предыдущего.
Направление: Философия (дисциплина "Человек и общество"). Предварительный этап.
Домашняя творческая письменная работа (сочинение-эссе, реферат) по одной из тем, предложенных кафедрой философии и культурологии факультета философии ЕГУ (коллективные работы не принимаются).
Работа должна быть напечатана на форматных листах бумаги А-4 через 2 интервала, сброшюрована и прислана до 20.01.2002 г. вместе с заявкой и другими необходимыми документами для участия в конкурсе. Конкурсанты, успешно прошедшие предварительный этап, приглашаются для участия в 1-м туре.
1-й тур. 21.02.2002г. (с 11.00 до 14.00) выполнение (письменно) творческих заданий, предложенных кафедрой философии и культурологии факультета философии ЕГУ.
2-й тур. 22.02.2002г. собеседование с деканом факультета философии по теме письменной работы, предложенной на конкурсе, для его участников, прошедших во 2-й тур* по результатам предыдущего.
Направление: ***Искусствознание***
(дисциплина "Мировая художественная культура").
Предварительный этап.
Домашняя творческая письменная работа (реферат) по одной из тем, предложенных кафедрой искусствознания факультета искусств ЕГУ (коллективные работы не принимаются).
Работа должны быть напечатана на форматах листа бумаги А-4 через два интервала, сброшюрована и прислана до 20.01.2002г. вместе с заявкой и другими необходимыми документами для участия в конкурсе. Конкурсанты, успешно прошедшие предварительный этап, приглашаются для участия в 1-м туре.
1-й тур. 21.02.2002г. (с 11.00 до 14.00) выполнение (письменно) творческих заданий, предложенных кафедрой искусствознания факультета искусств ЕГУ.
2-й тур. 22.02.2002г. собеседование с деканом факультета искусств и заведующим кафедрой искусствознания по теме письменной работы, предложенной на конкурсе для его участников, прошедших во 2-й тур* по результатам предыдущего.
V. Документы, необходимые для участия в конкурсе:
1) Заявка на участие в конкурсе принимается в письменном виде до 20.01.2002г. с указанием направления конкурса (дисциплины), фамилии, имени, отчества, даты рождения, школы, класса, домашнего адреса, телефона.
2) Квитанция об оплате организационного взноса.
VI. Подведение итогов.
По результатам 2-го тура каждого конкурса определяются лауреаты, которые получают оценку "5" по соответствующему предмету при поступлении в ЕГУ на платные места по специальному сниженному тарифу и освобождаются от сдачи вступительных экзаменов по сочинению-эссе и иностранному языку при условии отличной оценки по данной дисциплине в аттестате, либо принимаются в Гуманитарную школу при ЕГУ с последующими льготами при поступлении.
Конкурсанты, занявшие 1, 2 и 3 места, награждаются дипломами и ценными подарками.
Все конкурсанты получают свидетельство участника конкурса.

** – Во второй тур проходят участники 1-го тура, набравшие по его результатам 40 и более баллов из 50 возможных.*

Приложение №1

Заявка на участие в Республиканском конкурсе юных интеллектуалов

Направление конкурса /дисциплины/	Ф.И.О.	Дата рождения	Учебное заведение	КЛАСС	Дом.адрес, тел.	*№квитанции об оплате
1	2	3	4	5	6	7

* **- Организационный взнос производится по адресу:** г. Минск, пр-т Ф.Скорины, 24. Р/с № 3012222781001О в ОАО "Белинвестбанк", код 739.

Приложение №2

Темы домашней работы по дисциплине "Человек и общество"

Вариант 1 (О реальном мире).
Существует ли внешний мир или нам только кажется, что он существует? Предположим, что все вещи, которые вы, дорогой участник конкурса, видите вокруг, – комната, письменный стол, билет с этим текстом – не существуют, т.е. мир, который вам кажется реальным, на самом деле представляет собой что-то вроде длящейся всю жизнь галлюцинации. Можно ли *опровергнуть* это предположение? Если да, то как; если нет, то почему?
Вариант 2 (Об иллюзии свободы).
Действия, мысли и чувства человека имеют свои причины (психологические и физиологические: например, причиной дурного настроения может быть неприятное воспоминание, состояние похмелья и т.п.). Не означает ли это, что "свобода воли", состоящая в том, что человек может предпринимать какие-либо действия по своему усмотрению, – не более чем фикция? Например, вы, дорогой участник конкурса, можете, как вам кажется, свободно решить, за какое задание вы возьметесь в первую очередь, – на самом деле ваше решение уже предопределено причинами, о которых вы просто не знаете. И именно это незнание причин порождает иллюзию свободы, и только эта иллюзия отличает человека от робота. Согласны ли вы с этой гипотезой?
Вариант 3 (О логике в познании мира).
Наше мышление подчиняется законам логики. Например, даже если мы ничего не знаем о рыбах и позвоночных, мы понимаем, что рассуждение *"если все рыбы – позвоночные, то позвоночные – рыбы" является правильным, а рассуждение "если все рыбы – позвоночные, то все позвоночные – не рыбы"* – неправильное. Знание о вещах (о тех же окунях и других рыбах) мы получаем из наблюдений. Но откуда мы знаем законы логики? Выводим ли мы их тоже из наблюдений за окружающим нас миром? Если да, то как это происходит? (Например, из каких наблюдений можно вывести, что *если все А суть В, то некоторые В суть А?)* Или законы логики являются прирожденным свойством нашего мышления – т.е. мы мыслим логично просто потому, что не можем мыслить по-другому? Если да, то почему мы так уверены, что логику можно применять в познании внешнего мира? Может быть, на самом деле мир существует по другой логике или алогичен?
Критерии оценки:
1. Умение видеть вопрос как проблему, т.е. увидеть то обстоятельство, что на всякое "за" найдется свое "против", и наоборот.
2. Точность логического анализа проблемы (способность различать близкие понятия, отслеживать многозначность терминов и т.п.).
3. Степень приближения к подлинно философскому решению проблемы, состоящему в том, что проблема не столько решается, сколько устраняется как бессмысленная (как псевдопроблема) с некоторой новой точки зрения. Или проще: способность увидеть и поставить под вопрос порождающие данную проблему предрассудки.

Темы рефератов по дисциплине "Мировая художественная культура" (История искусства Беларуси)

1. Национальное своеобразие белорусской иконы.
2. Гравюры книг Франциска Скорины.
3. Портретная галерея Несвижского замка.
4. Искусство белорусского барокко (скульптура и архитектура).
5. Архитектура церквей оборонного типа на Беларуси.
6. Образы ушедшей эпохи (усадебный портрет первой половины XIX века в коллекции мемориального музея В.Ваньковича).
7. Белорусские художники-портретисты второй половины XIX века.
8. Космические фантазии в творчестве белорусского художника Язэпа Дроздовича.
9. Искусство первых лет революции в Витебске.
10. Белорусские пейзажи в живописи Витольда Бялыницкого-Бирули.
11. Архитектурный ансамбль центра Минска.
12. Творческий портрет современного белорусского художника.

Подготовка рефератов по предложенным темам предполагает творческую работу конкурсанта с имеющейся искусствоведческой литературой, альбомами, энциклопедическими изданиями и периодикой (журналы "Мастацтва", "Спадчына" и др.), знакомство с подлинными произведениями искусства в музеях Минска (Национального художественного музея и др.) и других городов республики, памятниками архитектуры и монументальной скульптуры. Участнику конкурса необходимо продемонстрировать склонности к самостоятельной научно-исследовательской работе, поиску необходимых источников, умение описывать, анализировать и интерпретировать произведения искусства, выражать свои впечатления и ощущения от встречи с ними.

На конкурс могут быть предложены работы, темы которых выбраны и сформулированы участниками самостоятельно при условии, что они относятся к истории искусства Беларуси.

Критерии оценки:
1. Самостоятельность творческой работы, оригинальность изложения, аналитический подход к выбранной теме.
2. Генерация новых идей, опора на факты, системность и достоверность излагаемого материала.
3. Общая грамотность, легкость восприятия текста, логичность изложения, ссылки на используемую литературу и другие источники.

Высылать работы по адресу:
220013, г.Минск, П.Бровки, 3, корп. 2, подготовительный факультет.

Телефоны:
232-04-97; 239-31-71, 237-80-90.

Штотыднёвік для падлеткаў

Энергічны і добразычлівы памочнік у вашай высакароднай і складанай працы – штотыднёвік для падлеткаў "Переходный возраст".

Разам з вамі, але крыху іншым спосабам – друкаваным словам – мы імкнемся дапамагаць сталеючаму чалавеку

– зрабіць працэс навучання захапляючым і творчым (рубрыкі "У радках і між радкоў", "Мова мая – сябар мой", "Капітал", "Даведачнае бюро", "Звыш праграмы", "Сувенір ад пасольства");

– палюбіць свой край і свой народ (рубрыкі "Папараць-кветка", "Эка-эха");

– спасцігнуць складаную навуку чалавечых узаемаадносін (рубрыкі "Псіхалагічная кансультацыя", "Шчыра аб патаемным", "Бацькоўскі сход");

– навучыцца разумець прыгажосць увогуле і мастацтва ў прыватнасці (рубрыкі "Зарапад", "Кінавідэагід", "Галёрка", "Арт-клуб", "Music-street", "До мажор"),

– вырасці здаровымі і моцнымі (рубрыкі "Доктар-Не-Баліць", "Спортарэна", "Школа шарму");

– навучыцца смела выказваць свае думкі, адстойваць уласныя меркаванні (рубрыкі "Галасы", "Мах-максімум", "Час кахання").

"Переходный возраст" – гэта газета не толькі для падлеткаў, але і для тых, хто вучыць і выхоўвае іх.

У час сёлетняй падпісной кампаніі рэдакцыя "Переходного возраста" аб'явіла спецыяльны конкурс для настаўнікаў. Яго пераможца – той, хто "арганізуе" найбольшую колькасць падпісчыкаў на нашу газету – атрымае ў якасці прыза веласіпед.

	Індывідуальная падпіска	Ведамасная падпіска
Падпісны індэкс	63192	63194
Цана на 6 месяцаў	6.600 рублёў	9.000 рублёў
Цана на 3 месяцы	3.300 рублёў	4.500 рублёў
Цана на 1 месяц	1.100 рублёў	1.500 рублёў

Галоўны рэдактар Аляксандр Гайдук

ЗАСНАВАЛЬНІК — МІНІСТЭРСТВА АДУКАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Рэгістрацыйны нумар 197.

НАШ АДРАС:
220034, МІНСК, ВУЛІЦА ЗАХАРАВА, 42.
Тэлефоны прыёмнай рэдакцыі: 36-91-42; намеснікаў галоўнага рэдактара — 36-40-63; бухгалтэрыі — 36-53-22; рэкламы — 36-53-22; аддзелаў: школ — 36-43-62; праблем выхавання, навукі — 36-43-71, 36-90-63; інфармацыі — 36-43-71; ВНУ і тэхнікумаў — 36-44-25; прафтэхадукацыі, пісьмаў і сацыяльных праблем — 36-44-25; культуры — 36-41-55.
ФАКС: 36-53-22.

Аўтары допісаў у рэдакцыю паведамляюць сваё прозвішча поўнасцю імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім выдадзены пашпарт), асноўнае месца работы, зваротны адрас, нясуць адказнасць за дакладнасць фактаў і іншай інфармацыі.
Пісьмы, рукапісы, фотаздымкі і малюнкі не рэцэнзуюцца і не вяртаюцца.

Аб'явы могуць друкавацца не толькі на дзяржаўнай, але і на замежных мовах.

Меркаванне аўтараў публікацый не абавязкова адлюстроўвае пункт гледжання рэдакцыі.

Адказны дзяжурны Вольга ЗАЙКІНА.

Рэспубліканскае унітарнае прадпрыемства друкарня выдавецтва «Беларускі Дом друку». 220013, Мінск, праспект Ф.Скарыны, 79.
Аб'ём — два друкаваныя аркушы. Спосаб друку — афсетны. Фармат А2. Індэкс 63867.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12. Замова № 7376
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
Падпісана да друку 19.12.2001 г. у 18.10
Наклад 30.000 паасобнікаў.